SÜRGÖNY!

SÜRGÖNY! SÜRGÖNY!

Alexandria s Cairo lerombolása!

és az ottan volt telepedett szegény európaiak lemészárlása következtében azok részére készült árukat most oda szállitani nem lehet, ezeket

végeladás

végett átvettem és **potom áron** tuladom.

Mély tisztelettel 693

SCHILLER L., vászon- és divat-nagykereskedő **„a szép menyasszonyhoz" Sz.-Fehérvárott.**

Vidéki rendelmények azonnal és lelkiismeretesen teljesittetnek. **Csomagolás ingyen.**

Pénzküldésnél postai utalványt kérek használni, zárt levélben tetemesen több a postadij.

Leltári kivonat a raktárból.

		Birói becslők által leszáll. becsár.	Most csak.
10000	db téli kis schawl	dbja —.—	—.10
10000	« utazó schawl	« —.60	—.25
3500	« 9/8 ngys. téli északs. főkendő	« —.75	—.35
2200	« 7/4 ngys. téli kendő	« 1.35	—.62
3000	« 9/4 ngys. alex. posztó kendő	« 1.95	—.98
10000	« 9/4 lgf. kézi köt. ceph. fökötő kendő	« 1.50	—.50
250	vg 4/4 szél. kitünő minős. oxford	rfe —.25	—.14
235	« 5/4 széles jó minőségü creton	« —.—	—.26
150	« 4/4 sz. lf. indig szátén «hazai»	« —.36	—.19
500	« 4/4 sz. szilléz. kanavász 30 rfs	1vg 7.90	4.65
483	« 4/4 sz. nehéz hegyi kanavász	« 10.90	5.60
560	« 5/4 sz. kit. minős. feh. chiffon	« 10.95	5.90
270	« 4/4 sz. legneh. creas vászon «Schul cr.»	« 11.50	5.50
300	« 4/4 sz. legnehez. vászon az c. morv. és szil. takácsoktól	« 12.90	6. 0
150	« 4/4 legf. hollandi vászon	« 18.—	7.95
220	« 4/4 lgf. feh. csinvat ágyhuzat	« 15.90	7.50
300	« 4/4 sz. lgnhz. rumb. kanavász	« 15.—	6.90
80	« 5/4 szél. 45 rfs irlandi vászon	« 28.—	11.50
65	« 4/4 sz 52 rfs schönbergi vász.	« 35.—	14.90
2000	db szines sávolos abrosz	—.95	—.52
1685	« tiszta fehér sávolos abrosz	1.55	—.76
650	« legfin. feh. fr. dam. abrosz	2.20	—.98
250	« tiszta czérna freidenthali sz. abr.	2.50	1.20
1/2	tczt fin. franczia batt. zsebk.	—.90	—.46
1/2	tczt tiszt. feh. fél czérna zsebkendő	—.95	—.48
1/2	tczt lgf. szin. szf. zsebk. szin. széllel	1.65	—.88
1/2	tczt valódi rumb. vászon zsebk.	2.10	—.98
1/4	tczt legfin. leguj. Stuzer zsebk.	1.60	—.62
1/2	tczt tiszta czérna kenyér ruha «hazai» k.	2.90	1.40
1/2	tczt lgnhz. valódi lenn törülköző	2.60	1.25
1/2	tczt legf. fr. damaszt tör.	3.60	1.75
1/2	tczt lgj. mins. sávollos szalvéta	2.95	1.45
1/2	tczt lgf. anglais dam. szlv.	3.85	1.80

Thedo tanár szakállhagymája

legjobb és legbiztosabb szer a szakáll szép növésének eszközlésére.

Számtalanon vannak, még legmagasabb rangu férfiak között is, kik szép szakállukat csupán e szernek köszönhetik.

E szer a szakállt hihetetlen gyorsasággal növeszti, úgy hogy általa még 13 éves ifjak is a legrövidebb idő alatt teljesszakállhoz jutnak, kiről a bizonyitványok ezrei is tanuskodnak.

Eder Ferenczgyógyszerész urnak Brünnben.

A nekem küldött **Theto-féle szakállhagyma** kitünőnek bizonyult, mit köszönetnem mellett ezennel tudomására adok. **Ötpreda József.**

Mistek, 1879. szept. 25-én.

Fürst József urnak Prágában.

Szives köszönetemet a **szakállhagymáért;** nagyon önnak találtatott. Mindenkinek a legjobb lélekkel ajánlhatom.

Schwarzbach, 1875. febr. 25-én. **Hirt Károly s. k. épitési vállalkozó.**

Fürst József gyógyszerész urnak Prágában.

A **szakállhagyma** joggal mondható csodaszernek. Alig négyheti használat után örömmel látom régi óhajtásomat teljesedésbe menni. Kérem önt stb.

Teschen, 1879, május 23-án. **Gindra Wenczel,** órás.

Valódi minőségben **Budapesten csak Török József** ur gyógyszertárában, király utcza 14. kapható; Poszonyban **Pisztory Felicitás,** Mihálykapu; Temesváron **Tarczay István**nál. Egy csomag ára 2 frt 10 kr. 625

Vadász sport-czikkek.

Jó minőségü belőtt **Lefaucheux vadász-fegyver** valódi Ruban-csővel 25, 28, 30 frt. Damask-csővel 35, 40, 50, 75 frt. **Lancaster-fegyver** 35, 40, 45 frt. Damask-csővel 50, 60—90 frt. **Uj háromcsövü Lancaster-fegyver,** egy körre vont cső golyóra, egyszerü kezelési módja és könnyü súlya végett kedvelt, golyóöntővel 120 frt. Egycsövü Lefaucheux női fegyver 35 frt. Ismétlő (Repetier) golyós-fegyver nagy vadakra 52 frt. Csőasfegyver 6.50, 7.50. Kétcsövü kapaszlifegyver 12.50, 16.—, 18.—, 20.— Minden egyes fegyvert puskamávesemmel belövetek. Ha bármi okná fogva nem felelne az meg, 14 nap alatt kicserélem, vagy értékét megtérítem. Biztos Lefaucheux-töltények 16-os 12-es 16-os barna 1.30, 1.50. Lancaster barna 1.50, 1.80 100 drb. zöld 1.60, 1.90. » zöld 1.80, 2.10 » » Nagy vadakra Lefaucheux vagy Lancaster-töltényekhez 5-ös golyó, doboza 70 kr. **Löportárak** biztonsági kettős zárral ½—3 kilóra 2.80—7 frt. Töltényfüldja 100 drb 35 kr. Zagyvuba márktól fojtás 1 dobor 1 frt. **Töltőkészülék** 1.20, 1.80. Töltény-becsavaró 3.50—4 frt. Gyutacs-beilleszto 85 kr., 2.40—4. Por-mérték 50 kr., csőtisztitó vessző szétsrófolható 1.10. Tisztitószközök drót, sörte, szivacsból 15 kr. Fegyverolaj 50 kr. Fegyverzsir —.80, 1.2. **Fegyverzsák** 4.50, 8, 10 frt. Kemény fegyverszekrény 5, 12 frt. **Vadász-táskák** vizhatlan kelme és chagrin bőrből 3.50—7 frt, borjubőrből 6—12 frt Nagy nyul-zsákkal 7.50, 9, 12, 14.50. Kötött zsákok vadakra 3.75. Vadász-táska a fürjhöló 1.75, 3.50. Madár-zsinor 50 kr., 1, 1.50. **Töltényövek** 2, 3.50, 5, 7 frt. Tölténytartó kemény angol bőrből 24, 32, 36 drb töltényre 8.75, 10, 12. Nagy erős töltény-szekrény zárral 50—200 drb töltényre 6, 8, 12 frt. Kutyavezető-zsinór és láncok 70 kr., 1, 2 frt. Kutya-nyakravaló 1.40, 2.50 Kutyadr-szsir nyakcorallok 1.50, 2 frt. Kutya-ostor 90 kr., 1.50—3.50. Ujdonsági agarászó-ostor 4, 6, 8 frt. **Vadász-kürtök és jeladó-sipok** 60 kr., 1, 2, 6, 12 frt. **Vadcsalogatók** fürj, fogoly, kácsa, galamb, róka, nyúl, őz, szarvas és más vadak hangját utánzó sipok 60, 80 kr., 1 frt 1, 1.50. Acél rókafogó 2.60. Hajtóvadászathoz erős hangzó kelepelő 1.50. **Vadász-czukek** hot gyanánt használhatók, 4.20, 6, 7.50, 10 frt. **Vadász-zsámoly,** lábszárvédő erős vizhatlan kelme és bőrből 4.50—7.50. Vadász tapló tapka 1, 1.80. Vadász-kulacsok 1, 1.50, 2 frt, pohárral 2, 3, 5 frt. Berendezett **puszcetok** 3, 4, 6, 8 üveczre 7, 9, 10.80, 12 frt 15 fogásu Boldogy vadász-kés 1 frt. **Uj** szétszedhető vadász-kés villával 1 frt. Vadász-dörök 2.50—4 frt. Szarvasfogó nagy kések 12—18 frt. **Mulatságnak** Flobert-puska nem durranó,övészet gyakorláshoz vagy madarakra 7.50, 10, 12, 18, 20 frt. Flobert-pisztoly 1.50, 10, 14 frt. Flobert-töltények 100-a golyós 45 kr., 1.50, sörétes 1.20, 2.20. **Vas czéltábla** kiugró bohóczczal 3.75, 5.50. mozgással 8.50. Légpisztoly szélnyillal és golyóval 7 frt. Bogardus üveggömbi-dobógép galamblövészet tanulásához 1 frt. 100 pehelylyel töltött tiv gombb 3.50. Belőtt vontc-övü birtonsági **revolverek** 25 tölténynyel 3, 4, 7 frt, diszesebb kiállitásban 6, 7, 9, 12, 30 frt. Angol huldogy kis formájú, erős lövésű revolver 10, 11, 18 frt. Női kis revolver 8 frt. Kevolver-töltények 100-a 1.40—1 frt. Boxer, életmentő a mellényzsebb n 1 frt. Pontosan járó erős nickel **Remontoir vadász-óra** 10 frt. Angol **disznóbőr-nyereg** 15—35 frt, angol bőrkantár 2.05—3 frt. Kengyel-szijjak 2 frt—3.20. Csengetyűvasak 1.60—2.50. Heveder 2.25—3 frt. Zabla 1.80—3 frt. Izzasztó 2.75—5 frt. Célcsatolható sarkantyu 2 frt. Rhinocerosbőrből vágott amerikai lovacló-vesszők kr.—4 frt. Nyersg-szappan 85 kr., lófrottirozó keztyű 90 kr., rugany jó-lábmenő 1 frt. Biztonsági istállólámpa olajra és petroleumra 2, 3 frt. Kussifés **bőrcsengés** a bőrnemek puhín tartására 60 kr, 1, 1.50. Ezüst s más érczemek tisztitásához dobor 25, 50 kr. Kocsimosáshoz szivacs és szarvas-bőr 1—2 frt.

párisi czikkek személyes oltalomra stb. Betczépóforra: Allövészfecskendő 3, 5 frt. Anyamélő csekendő 1.75—5 frt. Liggel töltheto **fej- és tüdőpárnák** 6, 8, 10 frt. Erős gummi **esőköpeny** kámzsával 16, 12, 20 frt. Anyákok ösmüvelő gyermek-sétáplíló ülvez 1.50. Erős gyermek-kocsi 7.50, 10, 16 frt. Uj kocsi, bölcső gyanánt is használható 15 frt Teljes **torna-készülék** utasitó czikkelyel 15 frt. Szines **papir-lampionok** kerti ünnepélyek kiviláglitásához 20, 30, 40 kr. Kevés erővel kezelheto **dohányvágó** nagy fogas hajtó-kerékkel, két késsel 18 frt. Hibátlan szépen szivódó, **— Honlion kés czigarette-papiros** szopókával 3 nagyságban 100-a 35 kr., hozzá toló-gép 30 kr., szárazon szivó czornás vadász papipa 1, 1.30. **Automat czigarette-készitő,** egyszersmind johány-szelencze, a fedél betevése által kész czigarettát nyerünk, 2 frt. Legjobb franczia czigarettapapirok 10, 15 kr. Kaucsuc tüzszerszám 85 kr.

Érdesités utazóknak. Erős kézi kofferek 3—35 frt. Kézi és vállra függeszthető táskák 3.50—20 frt. Legczélszerűbben berendezett uti toilette-tekercs 5 frt. Zseb-ivópoharak 40 kr.—2 frt. Angol borotva-kés 2 frt. **Uj universalis utt-tükör** 2.50—5 frt. Kipróbált ébresztő-óra 5.50—10 frt. Időjósló-barát 40 kr., égméróvel nagyobb 1.50.

Meg nem felelő tárgyakat visszavesz,

próba-megrendeltetésenti nagy képes árjegyzéket mellékei

KERTÉSZ TÓDOR

Budapest. Dorottva- utcza 1. szám.

NYILVÁNOS köszönőirat és gyógyértesités

1882. évi augusztus hó 27-ről

egy anyától, ki közli, hogy családja örömtelt, mert leánya, ki irtóztató félelelemre adott okot, a Hoff János-féle malátakészitmények, a malátakivonati egészségi sör és konczentrált malátakivonattól egészséges lett.

A legtöbb európai fejedelem cs. kir. udvari szállitójának. ***Hoff János*** urnak, cs. kir. tan., a cs. kir. aranykoronás érdemkeresztlulajdonosának, magas porosz és német rendek lovagjának, **Bécsben. Gyár: Grabenhof, Brännerstrasse 2. Iroda- és gyári raktár: Graben, Brännerstrasse 8.**

Budapest, zsibárus-utca 7.

Egyetlen leányom, ki már 5 év óta heves köhögésben és mellfájásban szenved, a legborzasztóbb félelemre adott okot, midőn önnek egy hirlapi hirdetésére lettem figyelmeztetve s az ön jeles malátasöréből magamnak egy próbaküldeményt hozattam.

Ezen időtől fogva, azaz januártól julius elejéig leányom a malátasört és konczentrált malátakivonatot használja s oly jelentékenyen javul, hogy immár teljesen fölépültnek nyilatkoztathatom ki. Mi mindnyájan gyermekünk élete megmentőjének tekintjük önt s örök hálára érezzük magunkat kötelezve.

Neumarkt, 1881. augusztus 21. Tisztelettel

Ichl H., birtokosnő Neumarktban, Stiriában

Magas elismerő-nyilatkozatok.

Az igazságügyminiszter ur ő excellentiája nyilatkozata Koppenhágából a Hoff-féle malátakivonati egészségi sör felől.

«E szép italt mindig sikerrel használom.» 676

Koppenhága. *Buning,* igazságügyér.

EREDETI

KELETI RÓZSATEJ

(Original orient. Rosenmilch)

RUSS KÁROLY gyógyszerésztől.

A bőrnek **rögtön,** nem pedig hosszabb használat után, gyöngéd, vakitóan fehér, fiatal, üde színezetet ád, mint ez semmi egyéb szer által el nem érhető; a **májfoltokat, szeplőt, pörsenéseket, bőratkát, ránczokat, vörösséget, napégést** s a bőr minden kivirágzását, valamint minden sárga vagy barna bőrszint azonnal eltávolít, s egyformán alkalmas mindentestrészre. **1 frt.**

TANNINGENE.

Legujabb, ólommentes, jótállás mellett ártalmatlan, azonnal hatással biró

hajfestő szer minden szinü hajra,

különösen pedig **szürke** és **fehér hajra** *(szakáll és szemöldre is),* melyek egyszeri használat mellett is ugyanazon hibátlan, fényes, tetszés szerinti **szőke, barna** vagy **fekete fiatalos természeti szint** vissza nyerik, melylyel megöszülés előtt birtak, és melyett sem szappannali mosdás, sem gőzfürdő el nem enyészt. Épen igy kitünően alkalmas e hajfestőszer **vörös** és **kedvezőtlen szinü** haj festésére **minden tetszés szerinti árnyalatban, à 2 forint 50 krajczár.**

E különlegességek lelkiismeretesen vannak megvizsgálva, törvényesen védve, és azokat kezessége mellett határozottan ártalmatlan, valódi minőségben szállitja a készitő

RUSS KÁROLY utódja (Czerny Ant. J.)

BÉCS, I., WALLFISCHGASSE 3. 686

Kitüntetve nyolcz kiállitason. — Raktárak: Budapesten: Török József gyógyszert. király-utcza 12.; továbbá **Sztupa** (Alvin-tér és **Telkesy** (Buda) urak gyógyszertárában. **Pozsony:** Heim. **Komárom:** Kirchner. **Székesfehérvár:** Körösh **Szabadka:** Jóó. **Debreczen:** dr. Rotschnek. **Miskolcz:** dr. Herz. **Nyiregyháza:** Lederer. **Kassa:** Wandraschek. **Arad:** Armin Elias. **Nagy-Becskerek:** Steiner. **Temesvár:** Tarczay. **Szeged:** Barcsay. **Vág-Sellye:** Zeller. **Kolozsvár:** Hintz. **Brassó:** Kugler. **Gyulafehérvár:** Fröhlich — valamint sok más jónevü gyógyszertárban és illatszerkereskedésben. **Sürgősen** kérjük azonban határozottan **RUSS** gyártmányait kérni; miután czikkek ugyanazon név alatt lesznek a kereskedésbe hozva, melyek egészen hatásnélküliek. — Kimeritő tervezeteket összes különlegességeimről kivánatra **ingyen és bérmentve** küldök.

Kérem e hirdetest előforduló szükség czéljából megőrizni, miután az csak ritkán jelenik meg.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:

BUDAPEST TÖRTÉNETE.

A MAGYAR NÉP ÉS IFJUSÁG SZÁMÁRA.

A BUDAPESTI (BUDAI) TANITÓEGYLET MEGBIZÁSÁBÓL

Irta: **Dr. GÖÖZ JÓZSEF** fővárosi tanitó.

KÉPEKKEL DISZITETT KIADÁS.

Ára füzve 1 forint.

A büntetőjog általános tanai.

Az 1878. V. és 1879. XI. törvényczikkek alapján.

Irta: Dr. SCHNIERER ALADÁR.

Ára füzve 2 frt.

Nyujtsuk a szerencsének jobbunkat!

400,000 márka

fönyereményt igér kedvező esetben **a legujabb nagy pénzsorsjáték,** mely a magas **kormány által** jóváhagyatott s biztositatott.

Eme ujabb játék-tervezet előnyös berendezése abban áll, hogy rövid pár hó lefolyása alatt 7 sorsolásban **47,600 nyereménynek** kell biztonténni, ezek között vannak fönyeremények esetleges **400,000** r. márka, illetőleg

1 nyeczem. à m. 250,000	3 nyerem. à m. 6000
1 nyerem. à m. 150,000	54 nyerem. à m. 5000
1 nyerem. à m. 100,000	5 nyerem. à m. 4000
1 nyerem. à m. 60,000	108 nyerem. à m. 3000
1 nyerem. à m. 50,000	264 nyerem. à m. 2000
2 nyerem. à m. 40,000	10 nyerem. à m. 1500
3 nyerem. à m. 30,000	3 nyerem. à m. 1200
4 nyerem. à m. 25,000	530 nyerem. à m. 1000
2 nyerem. à m. 20,000	1073 nyerem. à m. 500
2 nyerem. à m. 15,000	27069 nyerem. à m. 145
1 nyerem. à m. 12,000	összesen 18,435 nyeremény
24 nyerem. à m. 10,000	à m. 330, 200, 150, 124, 100,
3 nyerem. à m. 8000	94, 57, 50, 40, 20.

Ezen nyereményekből az első osztályban 4000 sorsoltatik ki 116,000 m. összegben.

A nyereményhuzások tervszerűleg hivatalosan vannak megállapitva. — Ezen nagy, az állam által biztositott pénz-sorsjáték **legközelebbi** huzásokon kerül.

1 egész eredeti sorsjegy csak 6 m. vagy **3.50** frt o. é.
1 fél » » » » 3 » » **1.75** frt o. é.
1 negyed » » » » 1½ » » **90** kr. o. é.

Mindenemű megbizások, **a pénz beküldése, postautoni fizetés vagy az összeg utánvétele mellett** a legtelkiismeretesebben teljesittetnek, mindenki az állam czimerével ellátott **eredeti sorsjegyet** tőlünk saját kezeibe kapja.

A megrendelésekhez a szükséges hivatalos tervezetek ingyen mellékeltetnek, melyekből ugya nyeremények beosztása az illető osztályokra, mint szintén az illető betétek is megláthatók és minden huzás után érdekelt feleinknek felhivás nélkül megküldjük a hivatalos huzási lajstromot. Kivánatra a hivatalos tervet előre megküldjük megtekintés végett bármentve, és készek vagyunk nem tetszés esetében a sorsjegyet az összegnek visszafizetése mellett huzás előtt visszavenni.

A kifizetések mindig pontosan s az állam jótállása mellett történnek.

Csortoztatunk mindig a szerencse kegyeltje volt és érdekelt feleinknek gyakran a legnagyobb nyereményeket fizettük ki, többek között **250,000, 100,000, 80,000, 60,000, 40,000** stb. márkásokat

Egy ily, a **legszolidabb alapokra** fektetett vállalatnál előreláthatólag mindenütt a legelőnkebb részvétre lehet biztos számitani s kérjük ennélfogva, hogy minden megrendelést teljesithessünk, a megrendeléseket részünkre minél előbb, de minden esetre **f. évi november 15-ke** előtt beküldeni.

KAUFMANN ÉS SIMON

bank- és váltó-üzlete Hamburgban.

U. i. Ezennel köszönetünket nyilvánitjuk az eddig megajándékozott bizalomért, s midőn eme ujabbi sorsjáték kezdetével a részvételre felhivnók, ezentul is igyekezni fogunk, állandó, pontos és lelkiismeretes kiszolgáltatás által igen tisztelt érdekelt feleink teljes megelégedését kiérdemelni. 698 **A fentebbiek.**

Franklin-Társulat nyomdája (Budapest, egyetem utcza 4-ik szám.)

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, félévre 6 frt. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre 4 frt. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre 3 frt. Külföldi előfizetésekhez a postaláda meghatározott vitelidij is csatolandó.

43-ik szám 1882. BUDAPEST, OKTÓBER 22. XXIX. évfolyam

GRÓF SZÉCHENYI PÁL.

Az ordódy pál volt közmunka- és közlekedésügyi miniszter lemondásával bekövetkezett tárczaválság csak e héten nyerte meg végleges megoldását, akképen, hogy a megürült miniszteri állást annak ideiglenes betöltője, b. Kemény Gábor földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter tartotta meg, ez utóbbinak betöltésére pedig gróf Széchenyi Pál hivatott meg a korona tanácsába, ki a meghivást elfogadván, az esküt a király kezébe immár le is tette s az ország gazdasági ügyeinek vezetését át is vette.

A Tisza-kabinet tehát elmondhatja, hogy már van egy — Széchenyije. Nem a lánglelkü reformátor, a hatalmas ébresztő és alkotó szellem ugyan, ki elhunyta után is vezérlő lángoszlop gyanánt világit nemzete előtt és világitani fog, a mig csak él a nemzet, melyet oly mindenek fölött szeretett,— de mégis Széchenyi, kit, ha egyéb nem, az e névhez füződő tradiczió is arra kötelezennék, hogy magas állásában, melyben működésének tágas hatásköre nyilik, a nemzet, az ország javára használja föl legjobb erejét.

De talán nem csalódunk, ha azt hiszszük, hogy Széchenyi Pál gróf a név nélkül is, melyet visel, jogosultnak találja a várakozást, melylyel az ország az ő jövendő működése elé tekint. Ő oly körülmények között vállalkozott a fontos tárcza betöltésére, melyek nagy áldozatot követeltek tőle e vállalkozásnál. Ő nem a kormánypárt, hanem az azzal szemben álló ellenzék soraiból jutott miniszteri székbe. Az ily lépésnek minden parlamenti államban, mindenkor és mindenkinél igazolásra van szüksége. Jelentékeny sikerek, nagy eredmények szükségesek ahhoz, hogy az ily lépés igazolva legyen a közvélemény előtt s föl kell tennünk egy Széchenyiről, hogy hit, bizalom nélkül e sikerek, ez eredmények iránt, azt a lépést nem teszi vala meg.

Gróf *Széchenyi* Pál még nem sok ideje, hogy nyilvános működéséről ismeretes. De ez aránylag rövid idő is elegendő volt, hogy politikai egyéniségére kidomborodjék. Kezdettől fogva olyannak ismerték, mint a ki a gazdasági, nevezetesen pedig a mezőgazdasági téren keresi legfőbb anyagi bajainak arkánumát. Rövid időn ő lett az «agrárius»-nak nevezett párt egyik vezértagja, mely ujabban több jelét adta tevékenységének s élénkebb mozgékonyságot hozott földmivelési viszonyaink közé.

Ugy látszik, már igen korán birt bizonyos előszeretettel a mezőgazdaság iránt. 1838-ban született. Fia gr. Széchenyi Pálnak, a nagy Széchenyi István testvérbátyjának. Eleinte papi pályára nevelték, melyen egyik őse oly fényesen szerepelt. Nagy-Szombatban tanult s már mint tanuló egyik büszkesége volt az ottani szemináriumnak. Szczitovszky primás maga öltöztette őt pappá s ugy látszik, nagy tervei voltak a grófi papnövendékkel. Akkori tanárai közül három lett püspök: Szuppan Zsigmond, akkor szemináriumi igazgató, később beszterczebányai püspökké neveztetett ki, Samassa, a görög nyelv tanára, ma egri érsek, Hidassy Kornélt pedig e napokban nevezték ki szombathelyi püspökké. A fiatal növendék-papban már akkor jelentkeztek az agrárius hajlamok: az intézet növendékei közt mezőgazdasági egyletet alapitott, melynek ő maga volt az elnöke. Néhány hatos tagdijért mindenki kapott ásót, kapát, gereblyét, meg egy öntöző kannát és egy tagot a szeminárium kertjéből, melyet mivelni tartozott.

Széchenyi Pál hajlamai nem igen egyeztek

Ellinger fényképe után.

GRÓF SZÉCHENYI PÁL.

a papi pályával s csakugyan félbe is hagyá és somogymegyei birtokára vonulva, rögtön a gazdálkodásnak szentelé magát. Sokat tanult és olvasott, leginkább a gazdasági szakba vágó munkákat, s a mezőgazdasági téren már a megyei szűk keretben is sikerrel dolgozott. Midőn a somogymegyei gazdasági egylet «gazdasági köreit» megalkotta, — ő volt az eszme legjelentékenyebb munkása s az alapszabályokat is ő készité egy bizottság élén. Ő szervezte a többi közt a nagy-atádi kört, mely az egész országban mintakép szolgálhat hasonló társulásoknál s tagjai számával, buzgalmával, kiállításaival mutatja meg, mily erőt birna kifejteni ez az agrikultur ország, ha mindenütt olyan szellem vezérelné, a minőt itt Széchenyi Pál meghonositott.

Tágasabb körü tevékenységet Széchenyi Pál 1875-ben kezdett kifejteni, midőn képviselőjének választá Somogymegye marczali kerülete, melyet most már másodizben képvisel. A szakkörök figyelmét csakhamar magára vonta magvas beszédeivel, s 1876-ban már az a megtiszteltetés érte, hogy az országos gazdasági egyesület alelnökévé választotta. A székesfehérvári kiállitás alkalmával tartott gazda-kongresszuson már vezérszerepet játszott, az országos gazdasági egyesület enquetjeiben jelentékeny része volt, nemkülönben a gazdakör alapitásában, melynek szintén alelnöke, s mely egyre több értelmi tőke fölött rendelkező hatalmas testületté kezdi kinőni magát. A nemrég oly fényes eredménynyel megtartott s a maga nemében párját ritkitó agárdi verseny rendezésében is kiváló része volt.

Széchenyi Pálról, minthogy a kabinetben van, körülbelől tudni lehet, mely elvek azok, melyeket, vagy legalább mely irány az, melyet ott érvényre juttatni igyekezend. A mezőgazdaság nehéz válsága az, melyen segiteni ohajtana, s mely kiválóan nyerstermelő hazánkban sokkal veszedelmesebb, mint oly államban, mely a mezőgazdaság mellett még kifejlett iparra és kereskedésre is támaszkodhatik. Széchenyi Pál ismeri a földbirtok óriási arányokban növő eladósodását, a középosztály hanyatlását, a kisbirtok pusztulását, a föld népének szegényedését, mely már kivándorlásban nyilatkozik. Mindezeket az állam nagyobb védelmébe kell beajánlania. A pénztőkével szemben irta a földbirtok védelmére csak a minap:

«Az állam van hivatva közgazdaságának két egymást kiegészitő és életképességét föltételező elemeinek hatalmát az alkotmányban és kormányzásban oly jogi korlátok közé szoritani, melyek az egyik elemnek a másik által való teljes fölemésztetését ellensulyozzák.»

«Elképzelhetem, mily boldog állapotban volna ma magyar államunk, ha az ősiség eltörlése és urbériség megváltása idejében nem az egynegyed telek lett volna mint minimum törvényesitve, de ha az akkor apáink által megalkotott parasztbirtok hitbizományi jeleggel ruháztatott volna fel, mi végre is egy kis fáradsággal és szabadságot korlátozó elhatározással megtörténhetett volna.»

«De hol van az irva, hogy az elmulasztottat egyik vagy másik módon jóvá ne tegyük?»

Ime az uj gazdasági miniszter agrárius programmjának alapelve, más szavakkal kifejezve: az utóbbi évek alatt az ingó tőkének adott védelem- és kedvezményeknek megfelelő mérvü védelmet és kedvezményeket adni az ingatlan tőkével foglalkozóknak is.

Nem tartozik e lapok keretébe e programmról véleményt mondani, s birálni azt és azok érveit, kik azt legalább egyes részeiben, pl. a földbirtok végtelen eldarabolásának meggátlását czélzó irányzatában reakczionáriusnak mondják. A jövő megmutatja majd, mennyire sikerül az uj miniszternek, ki bizonyos ambicióval foglaja el hivatalát, a földbirtok jogviszonyainak reformjával, olcsóbb földhitel megszerzésével, olcsóbb mezőgazdasági javitásokkal, a magyar ipar és kereskedés föllendितésével oly viszonyokat teremteni, melyek hazánk gazdasági állapotait ide benn rendezvén, kifelé is biztositani fogják annyira, hogy a veszedelmes arányokban föllépő külföldi, kivált az amerikai versenynyel szemben is megállhasson s az előtt birt pozicióját visszaszerezze.

Ha Széchenyi Pálnak ez sikerülni fog: a nemzet fel fogja benne ismerni ama tradiciók hordozóját, melyeknek zászlója ma is egy ragyogó név: a Széchenyi István neve.

SZÁSZ BÉLA KÖLTEMÉNYEIBŐL.

Az árva.

Ezt a kis süveget Sümegről hozta;
Az ingét valaki Fóton foldozta;
Mándon szakadott rá ez a kis mándli,
Három nagy vármegyét kellett bejárni,
Mig össze lőn a kis táska toldozva.

Még születéséről sem tudott apja;
Az anyja már akkor meg is tagadta:
Égő gyalázatát titokba rejté,
Kitette szegénykét a kereszt mellé —
Csak nézte a szent kép: ki sir alatta?

Valami jó lélek, ki odatérdelt,
Fölfogta örökbe a szegény férget;
Aztán ott éldegélt, isten nevében,
És felnőtt könyektől sózott kenyéren . . . .
Sok oka örülni nem volt, hogy élhet.

S egyszer búcsút vett a kapu-félfától,
Gondolta: megélhet igy biz' akárhol!
Nem is sokat készült, nem igen bánta —
De mégis, volt egy, azt mégis sajnálta:
Hogy meg kell válni a Bodri kutyától . .

A kivel megosztá fele-falatját,
Minden bucsú nélkül egymást elhagyják?
És vissza is fordult, — de, hej! a gazda . . .
Meg az ostor, a kis szegre akasztva . . .
— Elment hát szemére vágva kalapját.

És ment és ment. A fűz árnynyal kinálta;
Hivta a kökény fa: ebédelt nála;
Mellette a fűben a fürj megszólal,
Ő visszafelel rá évődő szóval,
Visszhangzik a távol, vidor szavára —
Van nála e földön még árvább árva!

Temetőben.

Nyári nap már lemenőben,
Hazatér a méhe-raj;
S fenn a dombos temetőben
Most is zsong-bong még e zaj!

Balzsamos szellő kapdossa
A kiséret gyász-dalát
S egy-egy jajszó tör magasba
Sivitón a légen át.

Fáklyák sürü, lomha füstje
Fölhányt hantokhoz tapad;
Leszoritva kinnal, küzdve,
A feltörő lángokat.

Szól az «æternam» zokogva,
Dübörögve hull a rög. — —
— Fent, a lejtős oldal bokra
Játszi-könnyen megzörög.

Bújoskáló kicsi gyermek
Rejtőzött egy domb mögé,
Fedve s fölfedve a helyet, —
Társa hallja — meglelé.

S iramodnak hahotázva,
Fürtjök arany fátyolát
Röpke szellő lengve rázza
S igy szaladnak mind tovább.

És köde a temetőnek
Ugy megnyomja szivemet . . .
Hát, a kik nyomunkba' jönek,
Játszanak sirunk felett?!

— Játszó gyermekek vagyunk mind,
Temetőkert a világ;
Körülöttünk cziprus-lomb int,
Lábunk sirról sirra hág.

És mig vérig elgyötrődve
Nyüzsgünk, mint a hangya-boly:
Tárul-zárul sirok gödre,
S jaj, kaczaj mind egybefoly . . .

VADÁSZAT EGYKOR ÉS MOST.

Nem hiába hogy czéljokban — már mint az öldöklés mesterségében — vadászat és hadviselés rokonok. De a változások is, melyeket mindkettőnél az uj kor átalakitó találmányai előidéznek, szintén lépest tartanak és párhuzamban történnek. Nagyobb tökély az eszközökben, de ugyan oly mérvben fogyatkozása az eszményiségnek, a mi pedig mindkettőnek oly hatalmas rugója, hogy szinte attól tarthatunk, nem öli-e meg mindegyiket idővel a tökéletesedés az a szélsősége, mely elérve a ne továbbat, végre elérkezik a véghez, és ott aztán — lábait a semmibe lógatja?

Mert ugyan miért lesz az ember katona, ha nem azért a dicsőségért, melyet ugyan szinten föl lehet váltani aprópénzre, de ha egyszer ez a dicsőség, a dolog költőisége megszünik, hát akkor aztán miért ne egyenest az aprópénzt keresse az ember?

Mindakét foglalkozásnak éltető eleme az æsthetikai oldal, a regényes szinezet, a költőiség varázsa. Pedig ez azon mérvben fogyatkozik, a mely mérvben mindkét dolog egyre gépszerűbbé válik.

Ha egyszer hadviselés és vadászat egyszerűen szecskavágássá fajulnak, ha a hősiességet nemcsak pótolja, de kizárja az eszközök és az egész művelet mekhanizmusa; ha a bizonytalanság, a ritkaság, a titokzatosság érdekes homálya szétfoszol, és rideg gyári hentes üzletként tünteti föl mindegyiket a rideg való; szóval, ha megszünik «szép» lenni, hát akkor aztán kinek lesz kedve az ily erőtetett gyöngyéletre?

Semmi kétség, hogy ha a politika nem, a mekhanika fogja maholnap az örök békét az emberiségre diktálni. A mint egyszer a háboru odáig fajul, hogy az ember csak igazgatja az öldöklő-, mint a gazda a cséplőgépet, megszünik annak költészete, és azzal az eszményi rugó, mely neki életet adott.

Lehet, hogy a vadászatot is ez a sors éri. A vadat tenyeszteni fogják, mint most a házi állatot; és «lelövik», mint ma a czélgömböket, lovarkori produkczióképen, később pedig minden bravour, kalandszerüség nélkül, maguk a vadkereskedők, valami olyan készülékkel, minők ma az arató-gépek vagy a szórlövegek.

Ha abban az irányban haladunk, mint a lőszer föltalálása óta, és a már megtett három lépéshez teszünk még vagy kettőt, hát — tessék kinek-kinek elképzelni hová jutunk?

E három lépés volt: először a kova, azután a gyutacs, végül a hátultöltés szerkezete. Az első tartott egy pár századig, a két utóbbi már csak annyi évtizedig.

A vadászat költészete, ingere az *öslétiségben, kezdetlegességben, vadonszerüségben* gyökerez. Minél inkább távozik ettől, minél inkább közeledik az öragépszerü szabatossághoz, a bizonytalanságból a számtanhoz, a veszélyességből a biztos kéjelmességhez: annál inkább veszti bűbáját, az eszményiséget, annál inkább zsugorodik összse kalandosságának birodalma és válik utóbb olyatén szobai virtuoz mutatványnyá, mint a kávéházi billiardozás.

Már ma is körülbelül ott vagyunk, hogy a *vad* alig érdemli meg «vad» nevét. Mert vad, melyet nem tenyésztenek házilag, kertileg, már alig van még ős Magyarországon is. Nemcsak az apró, de az öreg vad is mintegy «boritó» alatt szaporodik, mint a jó gazdaasszony csibéje, kácsája és egyéb baromfia.

A már éltes emberek hallottak regélni fiatal korukban öreg vadászoktól arról a régi jó világról, melyben a vizi madarak sokaságának fekete fellegei a napot elsötétitették. A magános vadász végig ment egy lábas erdőn, és két-három

izben tele aggatott egy-egy fát egy-egy csomó nyullal, melyeket már czipelni nem birt. Pedig vadásztörvény még nem létezett, szabad volt löni és lőtte a vadat, a kinek tetszett, ivadon kivül belül; se fegyverért, se a területért, se a jogért nem tartozott »dót fizetni a községnek, országnak, birtokosnak. Ma mind e korlátozás fönnáll, és mégis ma már vadon alig tenyész a vad. Mi oka lehet e különbözetnek?

Mi lehetne más, mint a hátultöltő? Sokkal több a vadász, és aránytalanul nagyobb a találás esélye. Az a régi kovás fegyver a repülők felhő sokaságából nem volt képes annyit pusztitani, mint ma egy Lefaucheux vagy Lankaszter — tizedrésznyi vadmennyiségből. És már most a vadásztörvények szigora folytán e mulatság inkább kizárólag nagyuri kiváltsággá is válik.

Az úr pedig pokolban is úr. Az elviszi magával a személybiztonság és kéjelem föltételeit még az amerikai prairiekre is. Szakács, puskafogó, testőr, kályha, forraló, stb. ott van körülötte akkor is, mikor fölteszi magában, hogy ő most egy kissé «nomád» akar lenni.

A mai ivadék azonban nagy, csodásan nagy a lövés mesterségében. A hátultöltők találmánya szülhetett csak olyan tüneményeket, minők *Bogardus, Scott* és mindenekfölött *Carver*. A gyutacs korában ilyen lövők nemcsak hogy nem voltak, de egyátalán lehetlennek tartották az akkori legjelesebb vadászok is, hogy a lövést a tökély ezen fokára emelni lehessen. A század elején még ritka vadász volt, a ki röptében lődözött. Ma már ismerünk magyar Carvert is (Ritter István), a ki egy nap 80 darab különféle vizi vadat lődöz össze, és alig tesz száz lövést. Egy ilyen előadásán egy izben e sorok irója is jelen volt a szabadszállási vizeken.

Lőbravour és tömeges eredmény, ez a vetélkedés tárgya, nemcsak vizen, a hol ez természetes czél, de a nagy erősségekben is. A vadat keresni a cselédség dolga. A vadász csak kiáll az előre jól megfigyelt, kitapasztalt pontra, a hol a jól nevelt, szinte betanitott vad egész falkában vagy egyenkint elvonul. Egy fél vagy egy óra alatt belefárad a lövésbe, akkor összejön a társaság és az egy órai vadász, — illetőleg lövészélvezetre következik 24 órai eszem-iszom, dőzsölés; zeneszó, dal mellett, berendelt faluszépek között; másik 24 óráig pedig járja a «csőnds», azután következnek a nagyváros örömei; az erdő pihen hónapokon át, mert hiszen a nagyúr számára, a ki évente kéthárom izben kilátogat, óvni kell a vadat; — az erdészszemélyzet dolga etetni, csapásolni a vadat; puskát csak vadorok ellen hord, vadra kisütnie kenyérvesztés. A vadtenyészet érdekében kopót tartani nem szabad, mert a nagyvárosi kéjhabzsoláshoz szokott úr idegeinek az egy vagy két kopóval való mulatság — a vadászat e legfelségesebb, legigazibb — mert lényegének minden kellékeit, *szépségének összes elemeit* magában foglaló — neme, ah ez kiállhatatlan unalmas! Neki, az üveggömb és czéllövészethez szokott embernek, gyors és tömeges eredmény kell. Egy állásban ki lő többet egy rövid óra alatt? Ez a dicsőség kérdése. Hogy ebben első lehessen, 20—30 ezer holdnyi erdőt tilalmaz, embertől, nyájtól, vadásztól, éven át; egy részét be is kerítteti, igy aztán el lesz érve a czél, hogy «lelövésre» marad nehány száz darab öreg vad, melyet aztán egy-két napon le is lődöz, nem vadászva, keresve, kombinálva, tervelve, és nem is egy-egy tacskó vagy kopó előtt, hanem vagy 20—30 kopó vagy kétszer annyi hajtó lármája közt, mert a fődolog a gyorsaság és az esélyek bizonyossága. Némelyik, igaz, cserkészni, a vadat csöndben belopni és igy elejteni is szokta. Ez már tagadhatlanul nagyurilag kényelmes módja a vad eljtésének. De csak ott lehetséges, a hol falkában jár az ugyszólván állatseregletileg kezelt és jámbor, mert sohasem üldözött és egyébkint is a cselédek által előre kicsapásolt vadak sokasága!

A vadászat eszménye az, melyet egynémely módos angol Amerika pusztáin és őserdeiben keres és talál föl. Még igazibb lehet, melyet ott kevésbbé módos benszülöttek, olyatén erdei lakosok üznek, a kik meglehetősen kezdetleges eszközökre vannak utalva a vad lövésre cserkelésében. A hátultöltőt itt már nem értjük e kezdetleges eszközök közé. Az egy igen felséges találmány, akár öreg, akár — azaz hogy fölleg — apró vadra. Mert hogy itt Európában a vadászat olyannyira messze távozott ős lényegétől, annak a hátultöltők találmánya *csak egyik*, de *nem* kizárólagos oka.

Ha valaki Amerikába, annak őserdeibe vándorol, mint «polgárosultságba fáradt» — mindent itt hagyhat a legujabb kor vivmányaiból, egyetlen egy czikket bolondság volna itt hagynia: a hátultöltő fegyvert. A vadászat a prairieken és őserdőkben még mindig eléggé vadonszerü, regényes lesz, ha nyil helyett Lankasztert akaszt is nyakába. Annak, hogy itt Európában a vadászat mindinkább puszta lőgyakorlattá lesz, egyéb számos tényezőkben is rejlik az oka. A fönnebb előadottakon kivül járul ehhez átalán az itt kifejlett társadalmi élet *sajátságainak* egész *összszesége*. A *népesség tultömöttsége*, az élet *drágasága*, a *fővárosok* óriási növekedése; a napi sajtó utján kifejlődő közvélemény, mely a vadászat divatját is meghatározza és az uralgó — arisztokratikus — elemek által megszabott irányba tereli; a szaklapok közlései által fölfokozott *hiuság*, mely a tömeges lövemény nagyságát tüzi ki a verseny czéljául; az ezek által terjesztett ferde irányok fölkapott jelszavai, stb. Ilyen például az, mely egyes nagy birtokosok főnnebb jelzett kedvtöltései érdekében megszoritani, szinte lehetlenné tenni igyekszik az egyesek vagy kisebb csoportok igazibb és a vadászat lényegének megfelelőbb vadászélvezetét. A ki azt állitja, hogy ne legyen szabad erdőkön 20—30, vagy bár csak kettőnél számosabb kopófalkával vadat üzni, *nagyon helyes* kivánatot nyilvánit. E sorok irója ilyen erdei falkavadászatban soha részt nem vett, és előtte szinte érthetetlen, hogy ilyesmiben valakinek öröme telhetik. Szép vadászatnak tartja, a hol a vadász maga keresi föl a vadat, a hol a lövés esélye nem csupán az ő számitásán és érdemén kivül eső tényezőktől függ, a hol az tehát nem szinte számtanilag bizonyos; a hol a szenvedélyt fokozó bizonytalanságnak, változatosságnak, kalandnak minél tágabb tere nyilik és a «földiekkel játszó égi tünemény» csalogatja, hullámoztatja a fáradozó, várakozó vadász kedélyét. — Szóval, a hol a *galamb nem sülve*, de elevenen röpül a vadász puskacsöve elé, a hol a mulatságnak, minden egyes lövésnek egy kis *története* is van, melyet el lehet beszélni a kunyhóban, a tűz mellett, a pihenő alatt... Nem mondom, hogy a hol sok a vad, télen, hajtókkal ne tartsunk társas vadászatot, de csak a kérdés megvilágitásaul legyen fölemlitve, hogy már az efféle körvadászat mulatságnak szintén igen kedves ugyan, de csak még sem ez az igazi eszményi vadászat, hanem az, a midőn egy vagy két ember indul el egy vadonban, egyetlen, apró, görbe lábu kis tacskóval, vagy somogyi «solo» kopóval, és azzal keresi lövésre a nyulat, rókát, őzet, szarvast egyaránt. Már most azt mondani, hogy ne vadászszunk igy egyetlen kopóval se, hogy több vad maradjon a légió szám kirendelt hajtókkal való tömeges pusztitásra — és ezt mondani épen a *vadövás érdekében*, ebben már a régi vadász igazán nehezen találja meg a logikai eligazodást. Hiszen körülbelül nem annyi-e ez, mint ha azt mondanók: ne legyünk vadászok, hanem legyünk — mészárosok?...

A főur és utánzója a nagy- és középbirtokos nemes, a kit vagyoni tehetőssége az élvezetek sok más csiklandós nemével kinál, a ki nagyvárosi szalonjában, lóversenyeken, galamb- és czéllövésben egyre gyakorolja magát, a ki aztán csak a kész vadvágóhidra rándul ki hébehóba jószágára, ott aztán egy nap alatt elpuffogat százötven töltényt — az ilyenek közt találkoznak kitünő lövők, de ezeket alig illetheti meg a vadász, még kevésbbé a tökéletes vadász elnevezés, mi alatt oly embert érthetünk, a ki nemcsak a vad lelövésében, de annak fölkeresésében, és pedig legalább egy földrészen honos minél több vadnem ismeretében és kézrekeritésében járatos. Ilyenné csak oly egyén válhatik, a ki természettől fölruházva az e szenvedély gyakorlásához szükséges összes képességekkel, egész életét e kedvtöltésnek szenteli, azzal a föltevéssel, hogy ebben a netovábbat érje el. Az ilyenek száma mostanság egyre ritkul. Mert gazdag ember, nagyúr, bármi nagyfoku legyen szenvedélye, nem vonja el magát egyéb gyönyörök élvezetétől, nem képes, hogy ugy mondjuk, olyannyira eltemetkezni a vadon élet magányába, nem veti magát alá a nomádság ama sanyarának és askétaságának, mely egészen uj tapasztalatok szerzésére, a természet és vadélet még rejtett titkainak fölfedezésére vezet. Nem tölt éjjeleket, napokat a rengeteg erdők félelmes, kisértetes csöndjében, fatolvajok, vadorok után való leskelődésben, mint egy erdész, a ki azonban, mai napság tiltva levén neki a vadászat, nem érezhet sem kedvet, de lehetősége, módja sincs a vadászat titkaiban kisérletek, experimentumok tételére. De miért is? Mikor ma már csak a tömeges lőeredmény a főczél, erre pedig elég vagy száz hajtót kirendelni, ehhez nem kell semmi különös elméleydés a természet tanulmányozásába.

Szerfölött érdekes egy ilyen igazi vadász egyénisége. Pihenők alatt, a tűz mellett, vagy a kunyhóban, az ilyen aztán tud *beszélni* egyetmást, a mit nemcsak a gyerek hallgat örömmel — de akármely érett ember, a szobák bölcse, vagy szemlélődő természetbuvár is. Az ilyen vadász majd mindegyik lövésének van egy kis «regénye», illetőleg története, mert levén tömérdek tapasztalata, eredeti élménye, nem szorul a «diákbeszédre».

Az ilyen már mindenekelőtt nyugodt vérmérséklete által különbözik a mai lázas, mohó, ideges ivadéktól, a kinek elbeszéléseiben a *számok* prózai, száraz adatai, a lövemény *összszege* játszák a főszerepet. Az ő sikereinek fötényezője nem a vak véletlen, vagy a hajtók buzgó orditozása, az erdész-személyzet előkészitő ügyessége, hanem a megelőző érdekes tapasztalatokon alapuló, sokszor igazán szellemes kiszámitás, tudatos előtervelés. Milyen különbség «Monokles» ur és egy ilyen Nimród vadászata közt! Amaz üres fejjel, legfölebb a korzó vagy váczi utcza «huzóira» gondolva, egy-egy operettei couplet utórezgésével fülében, egyforma ütemben, *sebes* léptekkel halad végig a vágáson vagy a veteményes földön, gondolván, hogy a vadnak van esze fölkelni előtte. Egynémelyike föl is kel előtte vagy igen messziről, vagy pedig szépen meglapul és elmarad mellette. A melyik epen lövésre kél, az tiszta véletlen. Az igazi vadász szüntelen gondolkozik, tervel, egybevet. Szeme untalan a tájon egerész, találgatva, hogy melyik az a pont, melyen a vad szeret elfeküdni. *Nem* jár *egyenesen* és *sebesen*, mint a granátos, hanem kivétel nélkül mindig lassan, ódalogva, jobb-balra, majd előre, majd hátra, noha bizonyos irányban ugyan, de ezen irányon belül össze-vissza, a mint a környék természete és kombinácziója kivánja. Néha meg is állapodik, mert épen ez az, a mi a furfangos vadat is kétségbeejti és fölugrasztja. Ha az ilyen vadász végig ment egy dülőn és nem kelt semmi, bizonyos, hogy ott nem is volt vad. És ha talál, az nem mindig a véletlen, de az ő számitásának eredménye.

Vegyük például, hogy egy kerek erdőn átgyalogló utas jelenti a vadásznak, hogy abban egy bolygó nagy vadat — őzet, szarvast, vadsertést vagy farkast látott. Azt hamarjában meg kell löni, mert az holnap már nem lesz itt. Egy pár tuczat hajtó nincs kéznél, de ha volna is, nem érdekesebb és nem igazibb bravour-e, ha a vadász elindul «bölcs» kopójával, aztán jól egybevetve minden körülményt, kitalálja, hol kell kezdeni a hajtást, hol kell elállani, megmagyarázza legényének, hol hogyan járjon, hol ereszse el vezetékéről a kopót és ő maga aztán ugy eltalálja az állást, hogy mindjárt első iramában lövésre kapja a ritka vadat? Mert igaz, hogy a vadászat szenvedélyét és regényességét fokozza, ha minél inkább belemélyed a váratlan, kiszámithatlan véletlenek regeszerü tévegébe: de épen azért, minél több furfangot, számitást, ügyességet kell oda magával vinnie, hogy ezek által szaporitsa sikere esélyeit.

A vadászat annál igazibb, annál közelebb áll lényegéhez, minél kevésbbé távozik az östermészeti állapottól. A mint a tengeri ut nagyszerüségét egész teljében csak az oczeán közepén érezzük, ugy az igazi vadászélvezet és bravour föltétele: a minél elhagyottabb, nagyobb ősvadon mélye, szóval a *magány*, tehát *minél kevesebb számu* társaság, minél kevesebb kéjelem, e szerint annyival több esélye a kalandnak, a váratlan véletlennek, a veszélynek, sanyarnak, valami hallatlan ujnak, eredetinek — sőt plane a meseszerünek, csodásnak, titokzatosnak.... Egy fölcsutorázott lármás társaság ép oly kevéssé érez valamit a rengeteg borzalmas fenségéből, mint az oczeán nagyszerüségéből az, a ki a tengerbe épült vasuton robog be Velenczébe; vagy a mint nem szerezhet fogalmat magának a csata iszonyairól, az érzelmekről, melyek ott az embert elfogják, olyan ember, a ki csak egy bármely nagymérvü békehadar-

*

AZ ESZÉKI VASUTI SZERENCSÉTLENSÉG.

KIRGIZ TANYA.

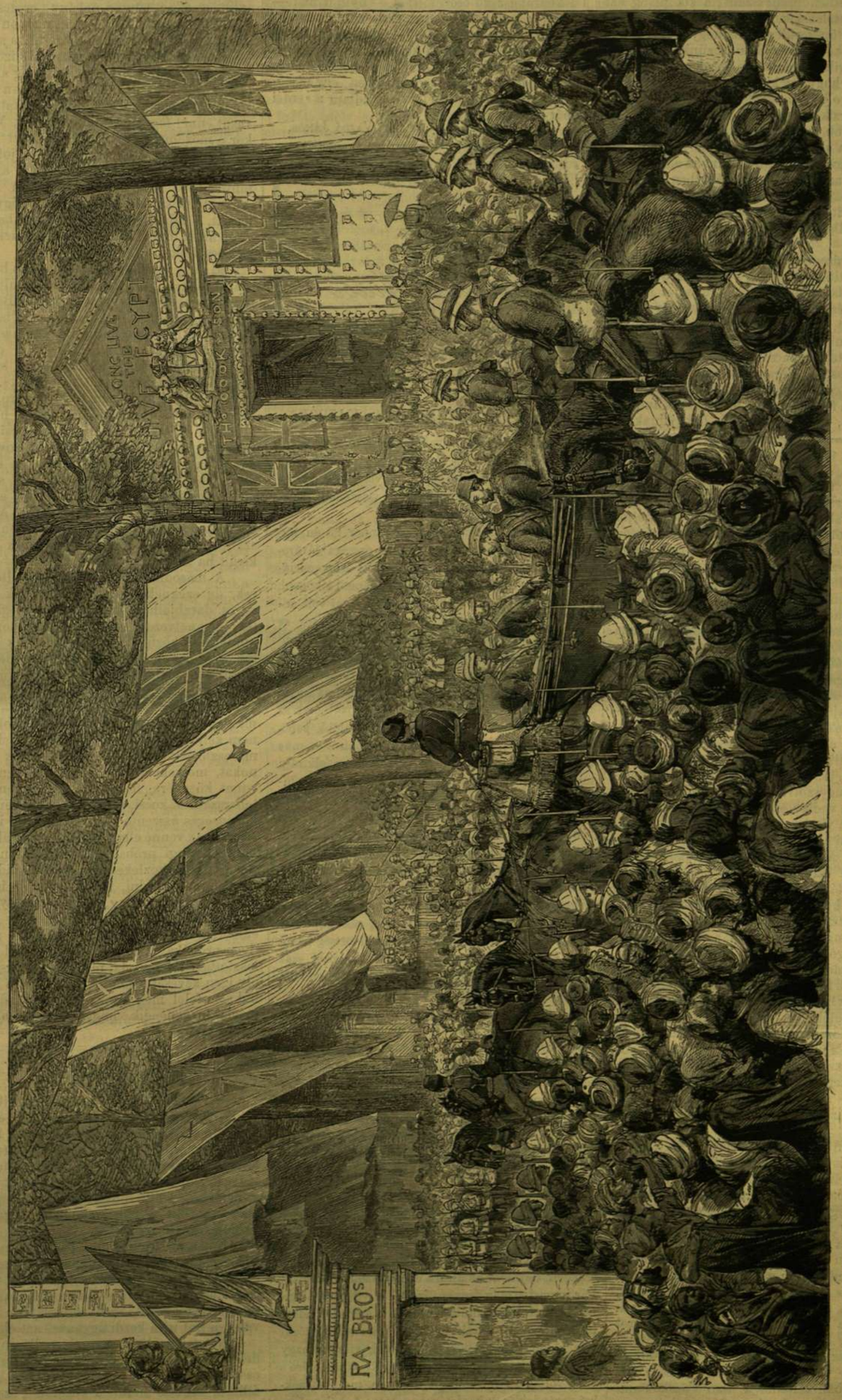

A KHEDIVE BEVONULÁSA KAIRÓBA.

pásban (maneuvre) vett részt. Az oczeánon sok gyönge nő, gyermek, agg és beteg átutaz; már ennél sokkal kevesebb azok száma, a kik azt *hazudják*, hogy éjnek idején, erdő közepén egyedül álltak lesben órahosszant; a kik pedig ezt igazán megcselekszik, azok ha még oly miveletlenek is, ösztönszerűleg érzik, hogy mi az, a mit mi az erdő költészetének nevezünk. Azok, ha még oly fölvilágosodottak is, kezdenek hajlamot érezni arra, hogy egy kissé babonássá legyenek; és ha még oly istentagadók is, egy-egy pillanatra ugy érzik, hogy mégis csak jó volna, ha valami felsőbb égi hatalom is örködnék fölöttük. A temetők, a kripták éjféli csöndje nem oly kisérteties, mert mozdulatlan, mint az erdő pokoli sötéte, teli az éjnek, a holdfényben, szélben táncoló, mozgó rémeivel, alaktalan alakjaival, a lombok titokzatos susogásával, a távolból-közelből hallatszó ismeretlen hangok vegyülékével.

Az a gyönyörteljes borzadály, melyet egy «boltozatos titkos rengeteg erdő» közepén *egyedül* járó vadász, csupán *önmagára*, saját személyes erejére és bátorságára hagyatva, érez, oly nemű élvezet, a minőre az emberi kedélynyugalom semmi egyéb próbaköve nem képesit.

Tiszteletet parancsoló a tenger és a puszták végtelensége, elhagyatottsága, némasága, rettenetes a csaták veszélye, de a képzelődést annyira nem foglalkoztatja, az idegeket annyira nem izgatja, mint a nappali bűbájainak és éjszakai rémületességeinek változataiban kifogyhatatlan vadon erdőség.

Lehet-e emberben fogékonyság a költői *érzék, a szép iránt, a ki nem szereti az erdőt?* A ki abban csak nyers fűtőanyagot lát? Lehet-e jobban kedvelni a másolatot az eredetinél, a szurrogátumot a valódinál, az állott vizet a forrásnál? Költészet, művészet nem-e csak utánzása a természetnek és ugyan hol szebb, gazdagabb, képzelemdusabb — fantasztikusabb — a természet, mint az erdőben?

És hogyan legszebb az erdő, nem-e a maga szüzies tisztaságában, fertőzetlenségében, méla csöndjében, a midőn az, mintegy háboritlan családias otthonában, bűvös madárnyelvén, elfeledkezve, önmagával beszél és titkait ha el nem is árulja, de sejteti? Bele vinni a falut, a várost, a maga frivol zajával, részeg orgiáival, orditozó profán csőcselékével, nem annyi-e, mint megszentségteleniteni a templomot, csárdást táncoltva a közepén, filközva az oltár előtt? A mit az erdő összhangja, természete bevesz, a mi belelillik, a mi ugyszolván az ő családiasságához tartozik, az a vadász és az ő hű segédje, az eb: kopó az öreg, vizsla a fiatal erdőben. És a mai ivadék még ki akarja ezeket innen *tiltani!* Hajtassátok meg a falu népségével a kukoriczákat, nádasokat, a szőlőket, télen körvadászatokon az egész határt, elszaporodott dúvadak ellen akár a bérczeket, de a vadászt és ebét hagyjátok meg Diana szent berkének, az erdőnek.

Hanem mind hiába! Ez már a kor szellemében rejlik. A gőzmozdony, a villamdrót, a telefon átfuródik mindenen, behatol az érintetlen rengetegbe, kifüstöli Dodona berkéből a *misztizizmust;* a villam, a gáz bevilágit a szakadékok, barlangok titokzatos éjjelébe, és szétűzi onnan a bűvös rege szent homályát. Nincs többé nagyszerű csoda! Ez éktelen zajra fölriadnak a vigályos ligetek, a pázsitos berkek tündérei, a zordon fenségű bérczek szörnyei — és elköltöznek innen örökre — mert hiszen meg van irva, hogy örökké éljen az eszmény, el kell neki itt a földön enyészni.

Hasztalan akarjuk a vadászat költészetének tündérét is visszatartani. A *Walter Scott* romanticizzimusát elvezzük még könyvből, *elméletben*, de az *életben*, a valóságban *nem kell senkinek*. Nincs meg hozzá kedélyének étvágya, az a *naivitás*, mely hisz a csodákban, s Syrinx panaszát hallja a nádasok süvöltésében.

Hasztalan járom össze Tolnát, Baranyát, keresve gyermekkorom vadászeszményét. E reális, materiális ivadék *nyargal* erdőn-mezőn át, keresve nem a *szép*, de a *sok* lövést, nem a minőséget, de a mennyiséget. Olyan emberrel pedig, a kitől, erdőn kódorogva, azt hallottam volna, hogy az erdő mégis csak szebb dolog, mint a repcze- vagy luczernaföld — messze földeken jártamban-keltemben nem találkoztam. Az eszmény már csak álmomban jelen meg. Ballagok, leselkedem abban az erdőben, melyet azóta kiástak és krumplival, kukoriczával ültetnek el fölváltva. Hallom az öreg *Tambur* hatalmas hangját — haf haf! — a mint kovácsol odalenn a csóványosban, káromkodva egy három kapituláczió vén nyúl vesztett nyoma hálójának csomói között, vagy a kis mérges *Hajcsár* lélekharangszerű csevetölését, — nyiff nyaff! — a mint a galagonyásból szoritja kifelé a karcsu özbakot, a ki ehen motollál előttem a ritkás makkosban — csak löni kellene, de persze az álom épen rendesen itt szakad meg — fölébredek a rideg valóra, szemem épen egy ujságczikkre esik, mely mellett elaludtam: «erdei kopót ne tartsunk!»

VAJDA JÁNOS.

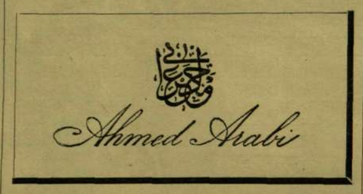

ARABI PASA NÉVJEGYÉNEK MÁSOLATA.
E névjegyet Arabi sátrában Tel-el-Kebirben sir Adye János találta s Londonba küldte.

A KHEDIVE BEVONULÁSA KAIRÓBA.

Arabi leveretése és elfogatása után az angol hadsereg még tovább is Egyiptomban maradt, hogy a forradalom által trónjától tényleg megfosztott khedivét, Tevfik pasát, abba i-mét visszahelyezze és állásában megszilárditsa.

A háboru ez utójátéka szeptember 25 én történt meg, midőn a fiatal alkirály országa fővárosába, Kairóba bevonult. Vasuton jött Alexandriából; kiséretében voltak Malet Ede, az angol főkonzul, Sherif és Riaz pasák s több más egyiptomi volt miniszter. A vonat délután ¼4-kor érkezett meg az egyiptomi fővárosba. A vasutnál jelen voltak Connaught herczeg, Wolseley Garnet tábornok s a lovas testőrség egy csapatja. A vonat megérkezésekor a tüzérek sortüzet adtak s a katonabanda az angol néphimnuszt hozta. Az egyiptomiak közül csak az előkelőket eresztették a perronra, a kiválóbb papokat, köztük az egyetem sheikjét, a főbirót s más nevezetességeket. Az udvari kocsiban az alkirály mellett Connaught herczeg foglalt helyet, vele szemben ültek Sir Garnet Wolseley és Sir Edward Malet. A menet a kiváncsiak által tömött utczákon, hol ismét angol és indiai katonák tartották fönn a rendet, az Izmailia palotába hajtatott, hol az alkirály családjának több tagja volt jelen. A házak lobogókkal s transzparentekkel voltak ellátva s Arabi legszenvedélyesebb pártosai közül is többen tüntettek most az alkirály mellett. Este kivilágitás, másnap nagy fogadás volt, melyen mintegy ezer küldöttség jelent meg Egyiptom különböző részeiből s közel száz angol katona. Az ulemák s mások a khedive lába elé borultak, ugy mutatták be hódolatukat.

A bevonulás tehát fényes volt, habár csak angol szuronyok között történt. Hogy a nép átalában csendesen viselte magát, azt megjegyezték ugyan az angol lapok, de csak a keletiek szokott közönyösségének tulajdonitották. A nemzeti szokásoknak az angolok megadták a kellő tiszteletet az által, hogy a khedive megérkezésekor a palota előtt négy bikát öltek le s azok vérét az utczán a kocsi előtt elfolyatták, mely szertartást az egyiptomiak a házhoz jövő uj asszony üdvözletére szoktak rendesen alkalmazni.

Az alkirály tudta, hogy fogadása is az angolok műve volt. Fővárosában a legelső hivatalos tette volt, hogy az angol vezéreket az Osmanie-renddel diszitette fel, Wolseley és Connaught herczeg a nagy szalagot, Seymour admirál a másodosztályut kapták. Pár nappal ezután fényes tűzjáték s villamkivilágitás mellett kerti ünnepet, majd diszebédet adott tiszteletökre az alkirály, de ezekre alattvalói közül alig hivott meg valakit. Az angolok viszont nagy hadi gyakorlatot rendeztek az alkirály tiszteletére s jelen voltak a nagy vallásos ünnepen, mely a mekkai zarándoklások kezdetén tartatott. A békesség a hivők és gyaurok között tehát jelenleg fennáll Kairóban — habár, fájdalom, csak a szuronyok oltalma alatt.

AZ ESZÉKI SZERENCSÉTLENSÉG.

Ismeretes olvasóink előtt a szörnyü katasztrófa, mely Eszék alatt a Dráva hidján ez év september 23-ikán végbe ment. A Bosznia felől jövő vonat délután néhány perczczel 2 óra előtt ment át a hidon, melyet nagyon megrongáltak volt a folytonos esőzések, s az általok okozott erős áradás. Egy műszaki bizottság kevés nappal előbb vizsgálta volt meg a hidat, és közlekedés-képesnek találta, azonban némi elővigyázat mégis szükségesnek mutatkozott. A vasut ennél fogva igen lassau ment. Mégis mikor a mozdony és az utána akasztott szenes-kocsi áthaladt a 6-ik hidjármon (a jobb parttól számitva), inogni kezdett minden, s a hidpálya mintegy 60 méternyi hosszaságban a leszakadt. Az emlitett két kocsin kivül még négy másik is leesett, a többi hátulsó kocsik azonban szerencsére állva maradtak, miután az összekötő láncz kikapcsolódott.

E négy kocsi közül az egyikben huszárokat szállitottak, a 15-ik ezredből 26-an ültek benne, most menvén haza szabadságra Boszniából. Affele marhaszállitó kocsiban voltak összeszoritva, a minőben nálunk a katonaságot gyakorta szállitják, s a melyeknek oldalán a humanizmus akkora megütődéssel szokta olvasni «6 lónak vagy 30 embernek». A kocsi oldalát toló ajtó képezi, s csak apró, rácscsal ellátott nyilások szolgálnak ablak helyett. Az ajtók be voltak téve. Midőn a kocsi aláesett, egy ideig látható volt még, a mint tova sodorta az áradat, azután eltünt örökre a szemlélők elől. A bent levők oda vesztek egy szálig. Az ajtót nem sikerült felnyitniok — ha eszébe jutott is valakinek, hogy ezt tegye. Az embertelenségnek estek áldozatul, melyben a vasuti szállitásoknál oly gyakran részesitik az utast, kivált ha katona.

A második kocsiban szintén ültek emberek, de ezeknek sikerült kiugrálniok, s a hid egyes darabjaihoz kapaszkodva megmenekültek. A vonatvezető személyek s a hidon dolgozó munkások közül több elveszett. Az utasok, a kik a vonat leghátulján levő személyszállitó kocsikban foglaltak helyet, mind megmenekültek.

A mulasztásoknak egész sorozata tünt fel, melyek, ha el nem követtetnek, sok életnek nem kellett volna elvesznie. Mindenekelőtt elmulasztották azt az intézkedést, hogy a vaggonokat, melyekben emberek ültek, nem tették a vonat közepére, hogy elől is legyen néhány teherszállitó kocsi, hátul is. Ilyen rendszabály közönséges összeütődések alkalmával is nagyon sok bajnak venné elejét. Elmulasztottak továbbá hordképességi próbákat teani a hidon. Az előirás szerint a közlekedést csak oly hidon lenne szabad megengedni, mely legalább is kétszer akkora terhet bir meg, mint a mennyivel meg lesz terhelve — a vonat által, vagy pedig az emberek sulya által, a kik elférnek rajta. Az ilyen próbákat azonban az eszéki hidon elmulasztották. Nem csoda, mert hiszen országszerte oly igen keveset törődnek vele. Maga a lánczhid sem felel meg ennek a követelménynek és mégis megengedik, hogy ezrek menjenek át rajta naponta.

KIRGIZ TANYA.

A Volga és a Kaspi-tenger közt elterülő legelők, föl egész az Altáji hegyekig és Omszk városáig Szibériában és le Turkesztán közepéig, — ez a kirgizek pásztornépének mérhetetlen hazája. Sajátságos nép ez, a török-tatár családba tartozó nyelvjárással; termetök kicsi, arczuk kerek, kiálló pofacsontokkal, lapos, széles orral, apró kék szemekkel. Természetük zordon, durva, indulatos.

Költöző, vándornép. Kőházat nem épit, városai nincsenek. Letelepszik egy-egy nagy csoport a kövér legelőkön, kicsapja menését, csordáját, nyáját, tevéit s ha lekopasztotta a mezőt maga körül, szedi sátorfáját s indul tovább, a hol ujra kezdi ugyanazt azt életet.

Nagy részük orosz uralom alá jutott már, de azért megőrzé évszázadok előtti természetét és életmódját. Adót nem fizetnek, de kötelesek állitani vontató állatot s vezetőkül szolgálni a pusztákban. Harczias természet nem igen van bennök, a lopás nem természetük, de igen a rablás. A vendégjogot nagyra tartják, a gazdag egyenlő a szegénynyel, a szolga az urral. Sok

bennök a hajlam a zene iránt s a rögtönző költő sem ritkaság náluk.

Tápszerük főként a birkahus, a tej, a sajt; nagyobb ünnepélyek alkalmával azonban lovat is leölnek, a marhahust azonban megvetik. Főitaluk a kumisz és a kanczatejből készült erjedt folyadék. Némely már miveltebb törzsek mellékesen földmivelést s némi házi ipart is űznek, kivált a nők, kik a gyapjuszövésben és ködmönhimzésben nagy mesterek.

A kirgizek sátrai állatbőrökből készülnek, rendesen gömbölyü alakra s oly szilárd szerkezettel, hogy azok elég kényelmes szállást nyujtanak lakóinak s megvédik az idők viszontságsái ellen. Még télidőben is meglehetős menedékhely az ilyen kibitka, a mennyiben télire kettős, sőt hármas bőrlemezzel boritják.

A ROVAROK LÉLEKTANÁHOZ.

(Uj adatok.)

Az állatvilág tanulmányozását semmi sem teszi oly vonzóvá, mint annak nyilvánulása, a mit az állat szellemi életének nevezhetünk. Megismerkedni azon végtelen sokféleséggel és változatossággal, mely az élő szervezetek külsejében mutatkozik, rendkivül érdekes ugyan magában véve is; de semmikép sem hasonlitható össze az ily ismeretből meritett élvezet azon gyönyörrel, melyet akkor érzünk, ha az embernek mélyen alatta álló lényekben felismerhetjük a rejtélyes psyche nyomait. Legalább a laikusnak érdeklődése mindenkor az állati élet ezen oldala felé fordul legnagyobb mértékben. Ujabb időben a szaktudomány is nagy figyelmet szentel az állati psychologiának.

Hogyan érez, sőt gondolkodik a közszólás szerint «oktalan» állat? E kérdésre annál nehezebb felelni, minél alacsonyabb osztályhoz tartozik az illető lény. Rovaroknál bizonyosan nem oly könnyű erre nézve eligazodni, mint a gerinczeseknél. Kevés buvár lenditett annyit a rovarvilág «összehasonlító psychologiáján», mint a nagyhirü és hazai közönségünk előtt is ismeretes *sir John Lubbock*, ki a londoni Linné-társaság (Linnean society) ülésein felolvasott e tárgyu értekezéseit épen most egy érdekes kötetté népszerüen összeolvasztva bocsátotta az olvasó közönség elé.*

Hangyákra, méhekre és darázsokra vonatkozó kutatásait foglalta össze Lubbock ez uj műben, és vizsgálatai tárházában nem kis számu érdekes adatot találhatni.

Tudjuk, hogy a hangyák okos állatok, tudjuk, hogy társas életet élnek, tehát nemcsak egyénenként és önmagukról gondoskodnak, hanem a közjóra is törekszenek. Ezt megerősiti Lubbock azon tapasztalata, hogy a munkafelosztás elvének alkalmazásával a hangyaközség bizonyos egyénei a szó szoros értelmében kiküldetnek élelem beszerzése végett. Télen, mikor kevés eledel szükséges, két-három hangya elegendő arra, hogy a háztartáshoz szükségeseket beszerezze, és a kiküldött furazsirok egész czéltudatossággal és az ügy fontosságához mért — szinte azt mondanám — lelkiismeretességgel járnak el fontos megbizatásukban.

Ugyanazon hangyaboly lakosai valamiképen fel tudják ismerni egymást, mint egy állambeli polgártársakat. Ezen régebben ismeretes tényt sir John Lubbock uj vizsgálatnak vetette alá. Először azt akarta látni, hogy rá fognak-e ismerni a hangyák oly társaikra, melyek khloroform által elkábittattak vagy megrészegültek. A kábultakkal ugy bántak el a hangyák, mintha holtakkal volt volna dolguk; a részegek közül felismerték a bolyukhoz tartozókat, ezeket a bolyba nagy fáradsággal behurczolták; de a részeg idegeneket kidobták. Már most azt kellene kieszelni, mikép történik ez a fölismerés? A testalkat, a szag szolgál-e ismertető jelül? Vagy létezik tán valami speciális és alkalmi ismertető jel, mely minden hangyabolyban más és csak ugyanazon boly lakosai előtt ismeretes? Habár akadtak buvárok, kik ez utóbbit lehetőnek tartották, ellentmond annak a Lubbock által megfigyelt következő körülmény. Hangyabábokat más bolyba helyezett át; a kikelt hangyákat visszabocsátotta eredeti hazájokba, és ezeket az ugyszólva külföldön felnőtt egyéneket az otthoniak azonnal magokhoz tartozókul fel- és elismerték. Igen érdekes továbbá buvárunknak azon megfigyelése, hogy az egy évig és 9 hónapig távol volt «polgártársakat» még mindig fölismerték a szülőbolyban.

Ismerősök közt okvetetlenül rokonszenv vagy ellenszenv, barátság vagy ellenségeskedés fejlődik. Vajjon a hangyák törődnek-e kölcsönösen egymás bajaival? Lubbock figyelmét magára vonta egy nyomorult beteg hangya, mely háttal feküdt a földön és nem tudott mozdulni. Ezt társai nagy gyöngédséggel mozditották ide s tova. A hányszor eltávolitották a kisérletezők a fedőt, mely a beteg hangyát a napsugarak ellen védte, a társak a magatehetetlent árnyas helyre hurczolták, sőt mindannyiszor magokkal vitték akkor is, midőn a bolyból a szabadba mentek a fris levegőt élvezni.

Számos kisérlettel kimutatták, hogy a hangyák képesek az eszmecsere egy nemére, képesek némi dolgokat egymás tudtára adni. Lubbock ezt következő módon igazolta. A hangyák elhullott legyeket a bolyba hurczolgatnak. Ha már most egy hangya utjába gombostűvel leszegzett legyet tettek, az állatka először iparkodott a zsákmányt elvinni, de nem boldogulván vele, a bolyba futott és többedmagával jött vissza szerencsét próbálni. Kellett tehát legalább is oly valamit kifejeznie, a mi annyi, mintha az ember azt mondja vagy jelekkel tudatja, hogy jer velem! De szebb Lubbock kisérlete három pohárral. Egy boly és három pohár között ugyanannyi fonal volt kifeszitve hidak gyanánt. Az egyik pohár üresen állt, a második sok álczát tartalmazott, a harmadik csak nehányat. A két utóbbi pohárba egy-egy hangyát helyezett Lubbock. Mindegyik hangya fogott egy álczát és vitte a hidon át a bolyba. Ugyanazon hangyák a bolyból visszajöttek a poharakba uj álczákért (meg voltak jelölve külsőleg, hogy rájok lehessen ismerni), és követte őket társaik egész serege. A mint azonban valamely hangya a megjelölteken kivül valamely pohárhoz érkezett, elfogták és külön helyre tették. Ily módon kiderült, hogy az üres pohárhoz egy állatka sem ballagott, a kevés álczát tartalmazóhoz ellenben 104, és oda, hol a sok álcza volt elhelyezve, 304. Világos tehát, hogy a boly lakosainak a két megjelölt hangya tudtára birta adni, hogy hol van több, hol kevesebb álcza.

A lelki élet kifejlődése kiváló módon függ az érzékek minőségétől; a külvilágból az érzékek által vett benyomásokat dolgozza fel az agyvelő képzetekké. E szempontból fontos tudni, hogy mikép állnak a hangyák érzékek dolgában, hogy mikép látnak például vagy hallanak. A szineket meg tudják különböztetni, mert midőn egy hangyabolyra többféle szines üveget fektettek, a vörös üveg alá 890 hangya gyülekezett, a zöld alá 544, a sárga alá 495 és az ibolyaszinü alá csak 5. A vörös azonban olyan nekik, mint a fekete, vagyis mint a teljes sötétség, mert más hasonló kisérlet alkalmával ugyanannyi hangya ment egy átlátszatlan porczellán darab, mint a vörös üveg alá. A vörös szint tehát nem is látják a hangyák; viszont érzékenyek az ibolyántúli sugarak irányában, melyek az emberi szemre már nem batnak fény gyanánt. — A hallást illetőleg direkt kisérletek nem vezettek eredményre; lehet azonban bizonyos jelenségekből következtetni, hogy a hangyák kivesznek oly hangokat, melyeket az emberi fül nem képes hallani. Tehát bizonyos határok között hallással is birnak. Továbbá kitünő szaglással dicsekedhetnek. A szaglásnak még sokkal nagyobb hasznát veszik, midőn bizonyos uton akarnak haladni, mint a látásnak, bár a fény is lényeges hatással van utjok kiszemelésére, a mennyiben mindig a fény irányát követik és teljes sötétben el is tévednek.

A mit a hangyák érzékeiről mondottunk, az nagyrészt a méhekre is alkalmazható azon megjegyzéssel, hogy az utóbbiak, szintén meg tudván különböztetni a szineket, előszeretetet tanusitanak a kék iránt. Azok közül, miket Lubbock a darázsokról felhoz, érdekes, hogy egy ilyen szurós állatkát sikerült tökéletesen megszeliditeni, ugy hogy rászállt az ember kezére és várta, hogy etessek, sőt a simogatást is egészen nyugodtan türte. A darazsak némi tekintetben okosabbak a méheknél, utjokat jobban meg tudják találni. A méhek másrészt a hangyák mögött állanak a kölcsönös érdeklődés dolgában; egyik méh a másikat, ugy látszik, egy csepget sem szereti.

Befejezésül még egy a hangyákra vonatkozó felette érdekes uj adatot idézünk sir John Lubbock kutatásai közül; oly adatot, mely rendkivüli előrelátásról tanuskodik. Mindenki tudja, mily szerepet játszanak a hangyáknak, hogy ugy mondjuk, gazdaságában a levelészek, melyek nekik méznedvet nyujtó fejős tehenekül szolgálnak. A *lasius flavus* nevü hangya lakhelye közelében találhatók ilyen levelészek, melyek e lakhelyen kivül a levélszárakon éldegélnek. Azok október hó elején rakják le petéiket. A petéknek használt nem vehetik a hangyák; mindazáltal nem hagyják azokat a szabadban a tél zordon befolyásának kitéve, hanem beviszik a hangyafészekbe, ápolják a legnagyobb gonddal, mig a fiók-levelészek kibujnak és ezt az uj nemzedéket márcziusban kiviszik a levélszárakra. Mennyivel nagyobb gondosság ez, mint azon hangyáké, melyek csak téli élelmet raktároznak! Hat hónapon át gondozza a lasius flavus azon petéket, melyekből az élelmét szolgáltató levelészek ki fognak bujni. Tulzás nélkül lehet mondani, hogy valódi állattenyesztést üz ezen okos hangyafaj.

DR. DARVAI MÓRICZ.

* Ants, Bees and Wasps by sir John Lubbock. International scientific series vol. XL London 1882. Ismertetve a «Nature» f. é. junius 8-ki számában.

EGY FEDÉL ALATT.

ANGOL REGÉNY.

Irta **PAYN JAKAB.**

XXI. fejezet.

A kudarcz.

Bár mennyit örökölt is Walcot s bár teljesen elérte czélját, le volt főzve. S ha kostát kért volna lady Ardentől, a melyen távozhassék, bizonyosan nem kapott volna, gondolta — s nem is kért. Röviden rendelkezve, hogy podgyászát szállitsák a vendéglőbe, gyalog hagyta el az udvart. Azon a réten ment át, melyen tiz napja, kergetve szaladt volt éjjel — s lehet, hogy ez az emlékezet nem kevéssé bántotta s feszélyezte. De kellemesb gondolatokra erőltette magát — s arra gondolt, hogy most, gazdagon, egyetemes örökösül talán könnyebben megnyerhetné azt, kit szegényül hiába próbált magához bilincselni — s ime, az ut fordulatánál, csaknem szembe találta magát azzal, a kire épen gondolt: Nicoll Evelynnel.

Valami kegyes ember azt mondta volna: Ez az isteni gondviselés műve! Ó, a hitetlen, csak azt gondolta magában: Ez már szerencse.

A leány ki akarta kerülni az előtte mindig s most kétszeresen gyülölt embert. De ez vakmerően utján állta s megszólitá.

— Evelyn kisasszony, — mondá legszelidebb hangján, — beszédem van önnel.

A leány megállt s csak ennyit mondott: No's? — De ez egy szóban annyi megvetés volt, a mennyi kötetekbe férne el.

— Nagyon szomoru jelenetről jövök, mondá amaz, — s kétszeres szomoru nekem — kegyed miatt.

— Igazán? — mondá Évi az előbbi hangon.

— Látom, hogy kegyed is, mint a többi, előitélettel viseltetik irántam, azt hiszi, hogy én, mint önző kalandor, mesterkedések utján, mások megkárositásával gazdagitottam magamat.

Évi nem felelt, de látszott, hogy nem mond ellent.

— Pedig nem ugy van, — folytatá Walcot. — Mit tehetek én arról, hogy Arden báró, szeretett s tisztelt sógorom, elidegenedett övéitől? S végre is, egyen kivül, kiről nem akarok szólni, ki állt közelebb hozzá, mint én? Végre is ő megkárositotta kegyedet, s én örömest helyre hoznám. Kegyednek majdnem semmit, nyomorult ezer fontot hagyott, de öntől függ, hogy mostoha apjának egyedüli örököse legyen.

— Mostoha atyám nekem mivel sem tartozott; s a mit hagyott, legyen sok vagy kevés, azt irántam való jósága jeléül veszem. De nem értem, mikép függhetne tőlem, hogy egyedüli örököse legyek?

— Fogadja el kezemet.

— Megmondtam már, soha.

— Akkor szegény voltam, most gazdag vagyok.

— Annál inkább. Nem keresem, mikép jutott gazdagságához. De akármikép, előttem annál megvetendőbb.

— De mondom: szeretem önt. Gondolja meg, Evelyn, szerelmem nem közönséges sze-

relem. Nehezen lobban fel, nehezen szerezhető meg, de egyszer lekötve, örök, feltétlen és határtalan.

— Ön oly nagyra tartja saját szerelmét, hogy a másokét semminek veszi: az enyémet például pénzzel megvásárolhatónak tartja. Csalódik. Én önt megvetem.

— Mostoha apja, kiről pedig kegyed is hálával emlékezik, más véleményben volt. Tudja meg, Evelyn, hogy a boldogult, miután első kedvencz terve, György és kegyed összeköttése, meghiusult; kegyedet nekem szánta s e kivánságát irányomban többször ki is fejezte; mondhatom, ez volt legutolsó ohaja. — Kegyed nem hallgat rám?

— Hallgatom; hallom is, de ha akarja, hogy őszinte legyek, azt mondom: egy szót se hiszek abból, a mit mond.

— Nem hiszen szavaimnak?

— Esküjének sem.

— S ezt szemembe meri mondani? — kiálta Walcot s fenyegetőleg lépett a lány felé.

—Mért ne? s ha akarja, más előtt is ismételem.

E perczben Dyneley ur, a lelkész, tünt föl az ut fordulatánál; reá czélzott Evelyn. Walcot *nem* akart még ezzel is találkozni. S egy dühös tekintetet vetve a leányra, ki oly bátran állt vele szembe, köszönés nélkül megfordult és elsietett.

Mig Walcot ily kudarezot vallott szerelmében, vagy legalább házassági szándékában, mivel kérdés: tud e ily fajta ember átalában, szeretni, — azalatt a mirtoni vendéglő egy magán szobájában Sturt ügyvéd jogi véleményt mondott a sir Robert végrendelete fölött azon jegyzetek nyomán, melyeket arról György és Mayne közöltek vele.

Az ügyvéd alacsony, zömök ember volt, teljesen sima képpel, melyet azért nem lehetett a holdvilághoz hasonlitani, mert a hold arczán hegyek is vannak, a mr. Sturté pedig, egy bibircsót az orrán kivéve, egészen sima volt.

Egészben véve, a végrendelet törvényes megtámadásra nem igen nyujtott alapot. Mondhatta azt Gresham György, hogy nagybátyjának el kelle veszitenie az eszét, hogy ily embert tett általános örökösévé, vagy Walcot Ferdinánd illetéktelen befolyást gyakorolt a gyönge, beteg emberre: mindez a törvény előtt nem volt bebizonyitható. S bármily szokatlan volt is a feltétel, melyhez György hagyománya köttetett, sőt az is, hogy Walcot, a főörökös neveztetett a végrendelet végrehajtójává is, — mindez lehetett szokatlan, sőt boszantó: de a végrendelet érvényességét legkevésbbé sem érintette.

Volt mindazáltal egy pár pont, mely az ügyvéd kiváncsiságát felköltötte; s ügyvédeknél a kiváncsiság annyi, mint gyanu. Miért hagyott a baronet háromszorta kevesebbet Evelynnek, mint többi testvéreinek, holott az előtt épen ez volt leginkább kedvencze a testvérek közt? Erre nem volt elég ok, a mit Gresham felemlitett, hogy nagybátyja bizonyos tervének meghiusulása miatt neheztelhetett Évire, a miben pedig nem ez, hanem «legfölebb én, — mondá György, — voltam a hibás».

— S még csodálatosabb, — mondá az ügyvéd, azon intézkedés, hogy a hagyatékok az eladandó földbirtokból fizettessenek ki, holott készpénz több maradt, mint azokra elégséges. Ugy látszik, Walcot ur, — föltéve, hogy a végrendelet csak ugyan az ő sugalmazása, — nagyon sietett értékesiteni a birtokot s azt — mondjuk — zsebre téve, tovább állani vele.

— Hogy siet, — mondá Mayne nevetve, — az bizonyos. Már a székvárosba ment, a végrendelet törvényes kihirdetését szorgalmazni.

— És pedig négylovas postakocsival, a mint szemeimmel láttam, — tevé hozzá Sturt ügyvéd.

— Sebaj, — folytatá Mayne. — Nem ment maga.

— S ki volt utitársa? Nem ismertem rá.

— Csakugyan? No annak örülök. Remélem ő sem ismeri meg — Bevill urat.

— Hogyan?

— Szükségesnek tartottam nyomon kisértetni. Ez nem tartozik a halcombe-i hagyatékügyhöz; egészen az én személyes ügyem, saját külön számadásom van vele, a mint Gresham barátom tudja.

— Helyes; nem árt a Walcot ur mozdulataival tisztában lenni, s Bevill ur erre épen alkalmas egyén, — mondá Sturt ur.

Mig ezek a vendéglőben beszélgettek — a nélkül, hogy a nagyon tartózkodó ügyvéd a maga gyanuit bővebben kifejtette, vagy valami ténylegesben megállapodhattak volna: térjünk vissza Evelynhez, kit ott hagytunk el, hogy Walcot ur meglehetős ridegen bucsut vett tőle, Dyneley lelkész ur pedig épen hozzá érkezett.

(Folyt. köv.)

AZ ARÉNA-TÉR VERONÁBAN.

AZ ÁRVIZ OLASZORSZÁGBAN. — ÉLETMENTÉS.

AZ ÁRVIZ OLASZORSZÁGBAN.

Rég nem volt Olaszországban oly nagy árvizveszedelem, mint jelenleg. E szó pedig sokat jelent, mivel a Pó és mellékfolyói, melyeknek nagy része az Alpesekből meredek esésben ömlik alá, tavaszszal és ősszel hirtelen, gyakran egypár óra alatt megáradnak s csaknem minden évben okoznak károkat s néha, mint legközelebb 1868-ban s 1879-ben is, utjokat valódi pusztulás követi. Most a hegyi folyók között a legrakonczátlanabb, a mi Körösünknél is veszedelmesebb Ets öntött ki s pusztitása, mint emlitők, minden eddigit felülmul. A régi híres város, Verona, hol a római irók közül Cornelius Nepos, Plinius, Catullus, Vitruvius és mások születtek, s mely város lakosainak száma körülbelül megegyezik Szegedével, teljesen viz alatt áll. Hatalmas vashidjai, melyek századokon át ellentállottak a viz erejének, megromlottak s részben eltüntek, a rómaiak idejéből maradt aréna terén, melyet rajzunk is bemutat, a viz két méter magasságra emelkedett s egyes városrészekben a házak is beomlottak, holott e városban massziv középületek az uralkodók. A rovigói kerületben mintegy harmincz községet rombolt szét az árviz s az Ets mentén már eddig több mint harminczezer ember lett koldussá. Hogy ily nagy veszedelem közt emberélet is vész el, fájdalom! nem szükséges bővebben fejtegetnünk. A katonaság különben nagy tevékenységet fejt ki az életmentésben, mint azt a felbőszült hullámok által elragadott egy malomról közlött rajzunk is mutatja.

EGYVELEG.

* **Mézkészitő hangyák.** A filadelfiai természettudományi akadémia közlönyének legujabb füzetében dr. Mac Cook nevü tudós részletes közleményt hoz az általa «myrmecocistus melliger»-nek keresztelt sajátságos hangyafajról, mely az Egyesült-államok nyugoti vadonjaiban, különösen Uj-Mexikóban, továbbá Koloradóban, mint méztermelő állat az indiánok előtt már régóta ismeretes. Ez utóbbi államban van egy «Isten kertje» nevü 2 mérföld hosszu s 1 mérföld széles terület, Maniton közelében, 6180 lábnyira a tenger szine felett, telve bizarr alaku sziklákkal, melyek bálványokra és oltárokra emlékeztetnek s a kert nevére okul szolgálnak; e helyen az emlitett hangyák tömegesen élnek s a termitákéhoz hasonló lakokat épitenek. Egyik ily lakot Mac Cook megmérve, alul 32 hüvelyk kerületünek s magasságát három és fél hüvelyknek találta; mintegy fél magasságban van az egyszerü bejárás s a belső rész a szobák egész tömkelegét képezi, melyek azonban emeletekre vannak osztva. A királynő szobája mintegy négy hüvelyk átmérőjü s egészen köralaku. A méztartó helyiségek rendesen tojásdad-alakuak, 4—6 hüvelyk hosszuak s 3—4 hüvelyk szélesek. Maguk a hangyák éjjel dolgoznak s a mézet a quercus undulatán növő guboncz okból készitik; a méz nagyon jó, de egy kis savanyuság érezhető rajta s a méh mézétől különbözik abban, hogy nem jegeczedik. Az indiánok a hangyák kövér hasát megnyomva, mesterségesen is hoznak mézet létre.

* **Fél milliónál több nő keresi meg kenyerét Londonban, mint munkás.** Ezek közt van 16,000 tanitónő és nevelőnő, 4590 virágkészitő, 5100 könyvkötő, 14,800 szabó, 26,000 varrónő, 4800 topánkészitő, 44,000 mosónő, 11,000 varrógép-munkás. Az összes szám 550,000, kiknek nagyobb része hajadon vagy özvegy. A nők munkaképesitésének fejlesztése végett alakult londoni egylet most ujabban a betegápolásban, mintarajzolásban, szinezésben, hajfodoritásban és más iparágakban nyujt oktatást.

A LÁTHATÓ ÜSTÖKÖS.

Az üstökös, mely égboltozatunk keleti oldalán reggelenként ugy 5 óra felé még mindig látható, egész váratlanul jelent meg, csak akkor látták meg — először Cruls nevü csillagász — mikor már majdnem teljes fényében ragyogott. Igen közel járt a naphoz; egy ideig vele kelt, vele nyugodott, s ép e miatt nem vették észre előbb. Mikor legközelebb volt a naphoz (szept. 17-én), akkor alig 152,000 mérföld választotta el onnan, s ennek a következménye volt az a roppant nagy fény, melylyel birt. Európa déli részeiben, nevezetesen pedig Olasz-, Spanyolországban és déli Franczia ország ban még fényes nappal is szabad szemmel volt látható egy ideig, olyan nagy volt a fénye. Most már enyésző félben van az. Napról-napra halványodik, s nemsokára egészen elveszitjük szemlélhetésének alkalmát. Ez idő szerint meglehetősen halvány már, de farka oly hosszu, hogy az égboltozatnak körülbelől egy hatodrészét átaléri.

A csillagászok még nem észlelték kellőleg arra nézve, hogy pályájára vonatkozólag itéletet mondhassanak. Ugy látszik, hogy azon a pályán halad, melyen az 1843-iki nagy üstökös, s nem lehetetlen, hogy ez a mostani ugyanaz, a mely akkor volt látható.

AZ ÜSTÖKÖS, A MILYEN SZEPT. 26-ÁN VOLT.

A MARSON LEVŐ CSATORNÁK.

Volt alkalmunk a Marsról többször megemlékezni. 1878-ban, midőn a Marsnak igen kedvező állasa volt ahhoz, hogy a földről észleltessék, több csillagász fontos fölméréseket csinált róla, melyeket annak idején (lapunk 1878-iki 21-ik számában) közöltünk olvasóinkkal. Előadtuk volt akkor, hogy jó földi távcsövekkel a Marson afféle alakulásokat lehet észrevenni, mintha felületét tengerek és kontinensek szeldesnék át. A csillagászok valóságos tengereknek nézik azokat, s neveket is adtak nekik.

Azonban ugylátszik azóta nagy változások mentek végbe a Mars felületén. A legujabb vizsgálatok azt tanusitják, hogy a kontinensek és szárazföldeknek tartott alakzatok egészen elütő formát vettek föl, mint a minővel előbb birtak, s azonkivül uj, eddig nem látott alakzatok is képződtek. Különösen Schiaparelli milanói tanár talált nagyobb számban ilyeneket. A rendelkezésére álló kisebb nagyitó csővel, mely 468-szoros nagyitást enged, a mostani, észlelésre ismét igen alkalmas időben, hónapokon keresztül tanulmányozta a Mars felületének egyes részleteit, s ez által abba a helyzetbe jutott, hogy a Marsnak egészen uj térképét állitsa össze. Ez a térkép, melyet most itt bemutatunk, nincs ugyan oly éles körvonalakkal rajzolva, mint a mult fölvétel, mégis első tekintetre észre lehet venni, hogy milyen óriási változásokról van szó a Mars felületén. Egész nagy csatornák alakultak, melyek az egyes tengereket összekötik, s a szárazföldet keresztül-kasul átszeldesik. Ha ugyan elfogadjuk azt a föltevést, hogy a Mars felületén mutatkozó sötétebben árnyalt részek valósággal vizek. Ezen csatornák szélessége körülbelől 120 kilométernyire megy, hosszuságuk pedig 1000-től egész 5000 kilométerig váltakozik. Már ez a roppant nagyság elég bizonyság arra, hogy ezek nem lehetnek élő lényeknek, talán a Mars lakóinak a munkája. De olykor szemmel is látható a változás, mely alakjukban végbe megy, sőt egész csatornaképződések észlelhetők. Ugyszólván néhány óra alatt, ott, a hol az imént csak egy csatorna volt észlelhető, két különböző, egymással majdnem párhuzamosan menő, 400—700 kilométer távolságban levő csatorna tünik elő. Érdekes, hogy e csatornák sohasem képződnek ugy, hogy egyik végük a szárazföldben végződnék, hanem mindig két tengert kötnek együvé.

Az alakulások természete olyan, hogy ma már kétséges, vajjon igazi tengerekkel és szárazföldekkel van-e dolgunk. Az bizonyos, hogy a földön ily változások teljesen lehetetlenek volnának. Talán némi magyarázathoz az által juthatnánk, ha föltennők, hogy a Mars felülete nem oly szilárd, mint a földé, s hogy ott a vizek tetszés szerint vájnak magoknak uj medret. Ilyen föltétel azonban nem igen valószinü. Ugy, a hogy a dolog ma áll, be kell mindenekelőtt várnunk az észleléseknek egész uj sorozatát, hogy végleges nézetet alkothassunk magunknak az egész dolog felől.

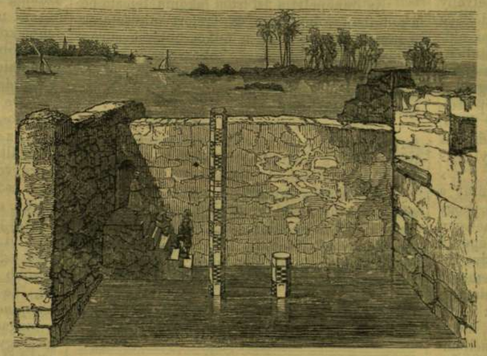

A NILUS MÉRŐJE KAIRÓBAN.

A NILUS MÉRŐJE KAIRÓBAN.

Egyiptomot átalában a Nilus ajándékának szokták nevezni s a legrégibb időktől fogva napjainkig igen gyakran emlegették e hatalmas folyó szabályszerü és nagyfontosságu kiöntéseit. Sokan vannak, kik a Nilus vizének e rendszeres áradá ából magyarázzák ki a régi egyiptomiak kiváló mérnöki tehetségeit, mely a gúlák, obeliszkek és más nagyszerü épületekben mutatta erejét. Annyi tény, hogy a régi egyiptomiak sok gondot forditottak a Nilusra s nemcsak egyházi szertartásokkal ünnepelték meg annak rendszeres kiáradását, de valódi tudományos eszközöket is használtak az áradás értékesitésére.

A legrégibb ilynemü épületek közé tartozik a Kairó mellett levő Nilus-mérő vagy Mikjás a Rhoda-szigeten, mely mérőt képünkön mutatjuk be. A nevezetes épület megtekintése végett Kairóból a Nilus egy ágán Hasszan pasa kertje mellett csolnakon kell átmenni a szigetre. Maga az épület fedett helyen van s tetejét faoszlopok tartják. A mérőrud 8-szögü és erős gerendára van erősitve, melyen a régi arab mértékek feljegyezvék, ki van kövezve, s csatorna által van a Nilussal összeköttetésben. A Mikjás-csarnok falain apró fülkék vannak egyszerü sarkoszlopokkal diszitve. A feliratok ez épület többszörös kijavitására vonatkoznak, melyek között legjelentékenyebb volt Harun-al-Rasid fiáé, Mamun szultáné 814-ben K. után.

Az áradások mérésének eszközlése végett a régi faraók Nubiában állitották fel az első Nilus-mérőket. Herodot szerint a folyó vizének 16 lábnyit kellett emelkedni, hogy az áradás kedvező legyen. Ha alacsonyabb volt a viz, a magasabban fekvő szántóföldek nem lettek elegendően nedvesek; ha pedig jelentékenyen magasabb volt, szétszaggatta a gátakat s elöntve a falvakat, az aratás előtt nem esett vissza régi medrébe. A papok a Nilus-mérő fokairól némi biztonsággal előre meg tudták jósolni a folyó áradásának hatását s titkuk megőrzése végett az épületbe laikus embernek nem volt szabad belépnie. Még ma is külön megesküdt pap ügyel fel e régi mérőre s ő adja a jelt a gátak átmetszésére. Régi szokás szerint ilyenkor egy a folyó iszapjából készült női alakot, melyet menyasszonynak neveznek, dobnak a folyóba áldozatul.

Megemlitjük itt, hogy a Nilus áradása rendszerességének okát már régóta földeritették. A nagy folyó ugyanis a tropikus vidéken magas hegyek között ered, hol a rendes esőzések s hó-olvadás egyszerre megdagasztják. Az áradás junius elején már észrevehető, julius közepe táján legerősebb s e hó végétől szeptember végeig apad. Ezután pár hétig egyenlő lesz a viz, október közepén ismét nagyon felárad, de csak egy pár napra s azután ismét visszatér eredeti helyzetébe.

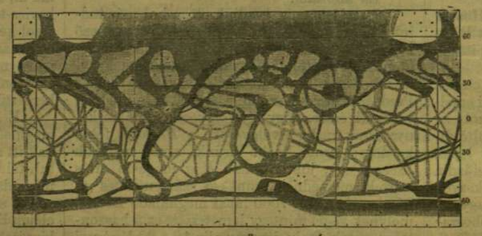

A MARSON LEVŐ CSATORNÁK.
A pontozott helyeken hőhöz hasonló foltok láthatók.

PETŐFI SZOBRANAK LELEPLEZÉSE.

A nagy költőnek, ki a magyar nemzeti géniuszt oly igazán képviseli, kinek dicsőségét az egész világ viszhangozza — most már van érczszobra is, diszes, müvészi emlék, melyet közadakozás állitott, melyet az idegen látogató, ki a távolból jön, szintén ismerős gyanánt fog köszönteni. Valóban, kellett már ez a monumentum az ország fővárosának, mint a magyar költői szellem diadalának kifejezője.

Fölavatására fényes gyülekezet jött össze, politikai méltóságok, tudományos és irodalmi társulatok; társaséleti, kereskedői egyesületek, hatóságok küldöttei, a közélet összes tényezői. Mindenik hódolattal járult a költő emlékéhez, melynek fénye egyre tündöklőbb, mely minél messzebb járja be a müvelt világot, annál inkább a mi nagyobb dicsőségünk marad, egy kis nemzet géniuszának dicsősége.

Lassan készült el a szobor, két évtized kellett hozzá, és sok fölhivás a nagy közönséghez.

A leleplezés sem volt országos ünnep, csak az utolsó pillanatban kezdték egymást figyelmeztetni a hatóságok s nincs kétség, hogy ha még vagy egy heti idő van hátra, annyi koszorut küldenek, hogy a szobrot tetőtől talpig beboritja. Magában Budapesten az ünnepély külsőségeit elrontotta a kellemetlen idő. Se az akadémia termébe, se a szobor elé nem vonultak ki a meghivottak, teljes számmal. A nagy tömeget pedig, mely az ünnepélyeken lelkesül, mely összegyült most is, erős gerendakorlátokkal tartották vissza, s a szobor előtti üres téren

lovas rendőrök defiléztek a nyugtalan tömeg föltartására, mely erővel be akart nyomulni a szobor közelébe, a hol a hivatalos mérséklet uralkodott, s még a lepel lehullását sem követte az a harsány zaj, a mi nélkül egy szabad ég alatt tartott ünnepély olyan, mintha érzéketlen volna. Hát ennek idő, rendezés, mind egyformán oka.

A tér köröskörül fel volt lobogózva; árboczfák leásva, lombfüzérekkel befonva. A házak erkélyét, ablakpárkányát szőnyegek takarták. Az akadémia palotájáig minden házon tüztek ki lobogókat; bent a városban pedig a középületeken. A szobrot már napok óta vastag vászon boritotta, melyet most az éjjeli eső átáztatott, s nyirkosan tapadt az alakra. Lépcsőit elboritották a koszoruk; ott el sem értek, hanem még belepték köröskörül a rácscsal körülvett helyet is, s a szép selyem- és atlasz-szalagok, aranyos betüikkel, föl voltak teregetve a rácsozatra. Egész szivárvány volt ez, a babérok, cserlevelek sötétzöldje közt. Százegy koszoru hevert ott. E fejedelmi számot, mely a királyi üdvözleteknél szokott előfordulni, a véletlen hozta ki. Értékököt 10,000 forintra számitották. Maga a főváros, vastag, aranyhimzésű felirattól ékes szalaggal, 300 frtos koszorut tett a szobor talapzatára. Egész az ünnepély megkezdéseig mindig hozták a nagy koszorukat, némelyiket lapos fenyőfaládákban, a mint épen megérkezett a vasuton, vagy posán.

Ha azzal kezdik a gyüjtést a szoborra, hogy koszorukra valót kérnek, egy hét alatt együtt lett volna a szobor költségeinek negyedrésze.

A legnagyobb figyelmet, sok ékesebb társa rovására, az a borostyánkoszoru gerjesztette, mely a legmagasban kiemelkedett a többi közül, egész tüntetőleg téve valamennyi fölé, hogy mindenki elolvashassa aranyos fóliratát, a mi idegen nyelvü. Nemzeti szinü és fehér szalag volt rajta. Erzsébet román királyné küldte.

Tiz óra volt, mikor az ünnepély megnyilt az akadémia disztermében, a hol az emelvény jól megtelt a szoborbizottság és a küldöttség tagjaival, s a diszmagyar ruhák és katonai előkelőségek (b. Edelsheim-Gyulai, Graeff, Stubenrauch és Reinländer altábornagyok, Hosztinek tábornok) festői képet nyujtottak. A főranguakat a főrendiház és képviselőház küldöttei képviselték: gr. Karácsonyi Guidó, b. Lipthay Béla, gr. Zichy Géza, és gr. Pejacsevich Tivadar. A közönség hölgytagjai többnyire a nőegyletekből valók.

Ráth Károly főpolgármesternek, mint a szobor-bizottság elnökének jutott a tiszt, hogy megnyissa az emlékezetes ünnepélyt, melegen üdvözölvén a közönséget. Azután *Jókai* lépett a felolvasó asztalhoz, s a közönség éljenezve köszöntötte a kitünő irót, ki Petőfinek nemcsak barátja, hanem hirnévben is osztozik vele, itthon és a külföldön. Az emlékbeszéd az ünnepély egyik legkiemelkedőbb mozzanata, melyben a költő és a barát áldozott a lángszellemnek, kit feltünése óta oly közelről tanult ismerni. Nagy hévvel mondta, hogy a költő ércz szobra lát, érez és gondolkozik; tanuja marad annak, a mi történt, s meghallgatja, a mit a korszellem susog a fülébe haladásról, jövendő titkairól. «Ah, jönnek még idők, a mikor e szobornak a szive ugy megtelik gyönyörrel, hogy annak hőségétől a szobor izzóvá lesz s világitani fog az éjszakában!»

A beszéd végén a közönség éljenekben tört ki, s ezután megindult a menet a szoborhoz, végig a lánczhidtéren, a korzón. Elől a dalegyesületek mentek, lobogókkal. A dalegyleteknek a szobor háta mögött volt állitva deszka emelvény, azon helyezkedtek és ott állitották föl lobogóikat. Mellettök foglalt helyet a katonai zenekar.

A szobor körül ott lehetett látni Huszár Adolfot, a mű alkotóját, Turbain Károlyt Bécsből, ki a szobrot öntötte és Ybl Miklós építészt, a talapzat készitőjét.

A mint a menet megérkezett (már elmult tizenegy óra), *Ráth* Károly a szobor előtti emelvényre lépett, s ismert csengő hangján szólt az ünnepély czéljáról, fontosságáról és a költő dicsőségéről. Beszéde közben hullt le a lepel, minden fennakadás nélkül. Ráth ezután előadta a szobor történetét, kegyeletesen megemlékezvén a távollevő Reményi Édéről, ki a legnagyobb összeget gyüjtötte hangversenyeivel a szoborra; a bizottságról, s annak elhunyt elnökéről, Tóth Kálmán költőnkről, és a szobor készitőjéről. Végül pedig köszönetet mondott mindazoknak, kik a mű létrehozásában közreműködtek.

A dalárdák és a katonai zenekar Petőfi «Honfidalát» adták elő. Majd *Nagy Imre*, a nemzeti szinház művésze, szavalta el érczes hangon Endrődi Sándornak pályanyertes ódáját.

Im itt is egy pont széles e hazából,
Jelölni — mely betöltve mincs — helyét;
Ismerjetek rá büszke homlokáról,
Sejtsétek újra lángtekintetét!
Magasztald őt te közel és te távol,
Az égig harsogtatva nagy nevét!
Hadd világoljon fenkölt glóriája
A merre szűg a népek oceánja . . .

Tekints arczára, csüggedező nemzet,
Én viharverte népem, nézz oda!
Dobogj, buzdulj, lángolj fel szobra mellett,
Ahogy nagy lelke érted lángola!
Oh legyen ez a hazaszeretetnek,
A szabadságnak örök oszlopa,
S ha tán itélet-vész nyomulná rád:
Özönében a mentő Ararát.

Még hátra volt a szobor hivatalos átadása a városi hatóságnak. *Reményi* Antal, a bizottság jegyzője, rövid beszéd kiséretében nyujtotta át Gerlóczy alpolgármesternek a pergamen okiratot, melyre a szobor történetének főbb vonásai vannak följegyezve és *Gerlóczy* polgármester biztositotta a bizottságot, hogy a szobornak a város kegyeletes gondját viseli.

A dalegyletek énekében fölhangzott a Kölcsey himnusza; az ünnepély intézői elvonultak, s most a közönség tolongása kezdődött a szobor körül, s még délután is folyvást el volt lepve a tér. A lombdiszitéseket széttépték, s eltettek egy galyat vagy levelet emlékül. Átalában a tömeg, mely csak az ünnepély után férhetett a szoborhoz, lelkesültebb volt, mint a mely előbb környezte.

A szobor az eddig elkészültek között a legsikerültebb emlékmű a fővárosban; szónokiasan fölemelt karjával, nemes arczvonásaival lelkesülten tünteti fel a költőt, ki az előtte elterülő dunai sikság felé tekint.

Az ünnepélyt a 10 frtos lakoma fejezte be a redutban, a hol Tisza és Trefort miniszterek is megjelentek, s a hol a felköszöntések sürün hangzottak az irodalomra, költészetre, a szobor létrehozóira s a hol a társalgásban nem egy érdekes epizódot emlitettek föl a költő életéből személyes ismerősei.

Ugyanez alkalommal olcsóbb lakomát is tartottak az irók és művészek társaságának helyiségében, s táviratilag küldöttek üdvözletet Erzsébet királynénak, Bukarestbe.

Este a népszinházban a «Falu rossza» előadása apotheozissal nyilt meg. A szinpad előterén Petőfi megkoszoruzott szobra állt; a háttér Budavárát tüntette föl; majd megjelent Petőfi alakja, a mint a nemzet géniusza megkoszorozza. Az előadáson nagy közönség volt jelen.

Ezek az október 15-iki ünnepélynek főbb mozzanatai.

KÖOLAJFORRÁSOK ROMÁNIÁBAN.

Foksáni, 1882. október.

I.

Menjünk kőolajat (petroleumot) kutatni, erre hivott föl a minap egy amerikai olajbányász ismerősöm.

— Hát mit tudom én, hol és hogy kell azt kutatni?

— Azt majd megtanulja ön, s ez a tanulás megér nehány napi fáradságot, az uti költségeket én fizetem, de ön ismeri az országot, a nyelvet, egy részét az utba eső földes uraknak, hát csak menjünk.

Rá állottam.

Legelőször is kezdjük ott, a hol már tudjuk, hogy van. — Brassótól, a határt képező *Predeáltól* leereszkedünk a Plojestre vivő vasuton. A Brassótól fölkanyargó, hatalmas hegykiszökellések alatt átbujkáló vasuthoz képest Predeáltól lefelé szelid a pálya. Eleinte alig veszszük észre, hogy egy völgyecske oldalán kanyargunk, pedig e völgyecske a *Prahova* folyó kezdete; minél lejebb érünk, annál mélyebb lesz a völgy, jobb oldalán égig magasló óriás szirtek emelkednek, mint egy száz emeletes gigászi várfal, ez a 7000 lábat meghaladó *Bucses*, melynek végét mintegy lemetszette ez a haszontalan patak, mely itt még alig 10—20 lépésnyi széles. Vajjon mekkora lehetett ez hajdan, mig a hülő földkéreg be nem itta vizeink nagy részét, és hány száz ezer év kellett rá, mig ily mélyre vágta bele ágyát e kemény sziklarengetegbe? ki tudná azt csak hozzávetőleg is megmondani?

A hegy lábainál egy kis kiszökellő földnyelven nyugszik *Szinaja*. Azaz hogy csak nyugodott addig, mig a szerény zárdában fenyvesek és bükkök árnyában elbujva nehány kalugernek (szerzetes) szolgált imádkozó helyül; és annak jól is volt választva! Ez a százados erősség méltóságos csöndjével vagy félelmes morajával, az a lábaid alatt elzugó, fehér tajtékká szakadozó patak 's az a felhőkön tul emelkedő rémséges sziklahalmaz, mind csak azt juttatja eszedbe: mily semmi vagy oh ember annak mérhetlen hatalmához képest, a ki mindezeket megalkotta! De ma már nem nyugszik Szinaja! Az erdő zsongását, a patak méla zugását túlsivitja a gőzmozdony vad dübörgése és éles füttye, templomi zsolozsmák helyett katonai zenekar trombitái harsognak quadrillt, keringőt és hórát, hosszu szakállu fátyolos fekete barátok helyett Bukarest elegáns világa hullámzik Páris legutolsó divatjánál is tarkább, ragyogóbb öltözetekben. A zárda mellé királyi mulató palota épült, Károly király itt tölti a nyár nagy részét, s utána el ött az uri világ egy része és mint varázsütésre szebbnél szebb kioszkok, kastélyok termettek a földből s a hely, hol hajdan a világ hiuságáról lemondott aggastyánok kerestek nyugalmat, ma az udvarnak, a legvilágiabb, hiu, rangvágyó elemnek lőn oltárává.

De mi csak menjünk tovább, itt a rengeteg bérczek közt nincsen petroleum. A vasut majdnem mindenütt lenn a Prahova ágyában halad, itt-ott átzudul felette egy-egy hidon, másutt föl-fölmászik kissé az oldalra, de meg visszatér, mert a sok csuszamlós hegyoldalnál még a viz feneke is biztosabb alap neki.

Elérünk a kimpinai állomáshoz; innen már messze kilátunk a Plojestig és aztán le a Dunáig terjedő sik földre, de maga *Kimpina* városa még egy magas, ámbár már egyenes fennsikon fekszik, melynek szakadékos szélei husz ölnyi magasból kopáran meredeznek le ez oldalon a *Prahova*, tul 4—5 kilométernyire a *Doftána* vizeibe.

De itt álljunk meg, mert ez egyike a «legkőolajosabb» vidékeknek.

Az indóházból jó hid viszen át a Prahován s csinált ut vezet a városba, most még egy kis szárnyvonal is épül az innen csak 7—8 kilométerre eső *telegai* sóaknákba. Ha e vonalat követjük, előbb egy tó partján huzódunk fölfelé s e tavat jóformán figyelemre sem méltatjuk, — hisz mi különös van benne, ha egy folyam partjába egy meredek völgy torkollik, és e völgy felsőbb részében pár holdnyi nagyságu tócska áll, de a mint felérünk a fensikra, melyen *Kimpina* városkája fekszik, tul a városon fenn a magas sikon már ugyancsak váratlanul lep meg egy második, meredek partok közé szorult sötétkék vizü tó, miről a lakosok még azt is mondják, hogy nincs feneke, értsd: hogy legalább is 8—10 ölnyi mély. A Kárpátok felől e tótól kezdődik az emelkedés kaszálókkal, szántóföldekkel boritott *Muscsal* nevü hegy alakjában, melynek tetején a birtokos St. herczeg nyári laka diszelg, a Plojest felőli oldal ellenben egészen sik, felülről sárgás barna televénynyel boritva, de alól le egész a jobbról-balról szegélyző Pzahora és Doftána vizek fenekéig kavicsból, illetőleg kőtörmelékből alkotva, melyet csak lazán köt össze valami kékes-szürke iszapszerü földes anyag.

Bebarangolván e vidéket, azon hiedelemre jutottam, hogy e tavakat a jégkorszakban a magasból idáig ereszkedő jégmezők végei vájták ki, maguk előtt tolván ama rettentő tömeg kavics-törmeléket, mely ma a két viz közti fensikot képezi, sőt 3—3 kilométerrel feljebb még egy másik hasonló kavics-hegyet is találtam, mely nagy meredeken kopáran áll egyedül, egészen más szerkezetü hegyhátakon mintegy keresztül fektetve.

E *kimpinai-fensik* alatt megmérhetlen tömegü sókincs rejlik, de mivel a sót magánosoknak itt sem szabad kiaknázni, csak a Doftánán tuli telegai állami birtokon és ugyane vonalon még odább Szlanikon mivelteti az állam, mélyitven és szélesbitvén rendszeresen az ötvenes évek elején Karácsonyi bányászmérnök hazánkfia által kinyitott aknákat.

A sóaknáknál valamint lejebb, talán épen

a sórétegek alsó végeinél vannak *Kimpinán* a kőolaj-kutak, még pedig alig 10—20 ölnyi széles övként keresztül huzódva nem csak a kimpinai fensikon, hanem egyenes vonalban át a vizek alatt jobbra-balra több mérföldnyi hosszan, hol elrejtőzve egy-egy magasabb hegyorma alatt, hol kiszivárgó forrásként előbukkanva egy-egy szakadékban, hol végre mint gazdagon jövedelmező kutak állandóan kiaknáztatva.

E kőolaj-vonalnak különös jellemző sajátsága, hogy a fölvett irányt mérföldeken át változatlanul megtartja, tekintet nélkül a felette keresztbe elhuzódó hegyekre-völgyekre; és hogy ez a fővonal *egyenközüleg halad a Kárpátok legmagasabb vizválasztó vonalával*. Egy zsebóra nagyságu iránytű segitségével már elég pontosan meg lehet a vonal irányát határozni, s aztán mérföldeken át követni, és pedig nem szükség torony irányában, hegyen-völgyön keresztül mind rajta menni, hisz ez már igazán nyaktörő, sőt nagyobb részt teljességgel végrehajthatlan mulatság lenne; régi mondás, hogy a hegyen az ér hamarább oda, a ki a kerülő utakon jár.

Igy tettünk mi is, szépen leutazunk az egyik völgyön és megkerülve a hegylábat, felballagunk a másikon, s az általános tájékozáson kivül megfigyeljük a kőolaj jelenlétét jelző külső jeleket is. Reménynyel kecsegtető például, ha sós források mutatkoznak; a remény nő, ha ezekhez közel omlatag, mintegy össze-vissza turkált föld- és kőtörmelékre akadunk, kivált ha közte gipsz-jegeczek és földi viasz is mutatkoznak, de legjellemzőbb, ha e barnás, piszkosszürke tömeg egyszerre kékes hamuszinbe megy át; már ekkor a kőolaj közelléte csaknem bizonyos s legfőlebb arról van szó, hogy van-e annyi, hogy a költséges próbafurásokat megérdemelje vagy csak átszivárgó erecskék vannak, melyek aztán oly kevés kőolajat adnak, hogy a furrási 30—40 ezer franknyi költség kárba vész.

Kimpinán a földesur vendégei voltunk. A már emlitett nyári lakból mintegy lábunk előtt terül el a két folyam szeszélyes kanyarulatos mély völgye, kiegyenesedve dél felé beláthatlan termékeny siksággá, melynek zöld alapján az egyes falvak tornyai fehérlenek s Plojest fénylő bádogtetői és tornyai csillognak felénk, halvi Erdély felé hullámzatos és mindig emelkedő bükk és fenyves erdők mögött bezárja a láthatárt a Kárpátok czik-czakos hegytömege, melyek közt mint tán legöregebb, méltóságosan ül havas fejével az óriás Bucses.

Mekkorát képedne egy olyan 2—300 holdas méltóságos, nagyságos, czim-kóros uracsunk, ha látná, mily fesztelen előzékenységgel fogadják itt az embert, mintha csak valami kollegájának volna vendége; pedig ez az ur vagy 30—40 ezer hold kanaháni termékeny földnek az ura, s az apja uralkodó fejedelme volt ennek az országnak. Vagy tán azért oly kevéssé rátartó, mert ugyis mindenki tudja, hogy ez igazi ur? — A szalon-nyelv persze a franczia, de németül is tudnak még a kis gyermekek is, sőt az asszonyság a mostani nagyuri divat szerint angolul is.

A szakácsa természetesen franczia, a szobalány és az inas német, a kocsis pedig magyar — ez már országszerte igy szokott itt lenni.

Innen *Buzeo* tájáig számos petroleumbánya van, ámbár csak parasztosan mivelve, azaz csak kézzel ásott 15—18 ölnyi mélységü, sövénynyel bélelt kutakból vederrel meregetve, de ezeket egy Monteori nevü uri ember lassanként összevásorolta és belőle nehány év alatt roppant vagyont szerzett magának. Itt hát nincs már mit keresni, azért az utat *Buzeőig*, illetőleg egész *Adzsudig* (a székelyek *Ágyudnak* hivják) és *Szászkutig* vasuton tettük meg.

(Vége köv.)

IRODALOM ÉS MÜVÉSZET.

Lapunk mai számához mellékelve küldetik szét az előfizetési felhivás *Szász Béla költeményeire*. A «Vasárnapi Ujság» olvasói előtt, ugy hiszszük, nem szorul külön ajánlásra. Szász Béla nem tartozik a sokat iró, ugynevezett termékeny költők közé; nem is professzionátus versiró, kinek nevével mindenütt s minden héten találkoznánk. Ir, ha gondolata sürgeti s érzelme kiárad. Tanulmányai és olvasmányai a műalkotás s a szép forma iránti érzéket fejtették ki benne, de a gondolatot és érzést mindig magából vagy élményeiből meriti; innen az igazság és melegség szerelmi és családi költeményeiben s az él és csipős szatira, vagy az erős felbuzdulás, eszmélkedő verseiben, melyekben — egyéniségénél fogva — majdnem a tanköltészet felé hajlik. Balladaszerü s elbeszélő (kisebb számu) versei erős szerkezetet és erőteljes előadást mutatnak; ódaféléiben pedig lendület és költői hév nyilatkozik. Műforditásai közül, ha Hood «Sohajok hidját» s Goethe «Tündér királyát», «Thuléi királyát» és «Margit magánbeszédét» emlitjük: eléggé jeleztük, hogy mint forditó a legnehezebb feladatokat keresi s becsülettel oldja meg. Szász Béla husz év óta ir; költeményei a forditásokkal együtt bizonyosan meghaladják a 25 ives kötet terjedelmét, melyet előfizetési felhivása igér; a mi azt teszi, hogy a gyüjtemény a költőnek csak válogatott darabjait hozza. A kiállitás (Gyulai költeményeinek oly nagy tetszéssel fogadott alakjában) a Franklin-társulat gondja s igy a tartalomhoz mindenestre méltó lesz. Az előfizetés, a huszonötives kötetre, füzött példányban 2 frt, diszkötésben 3 frt, s az előfizetési pénzek Kolozsvárra a szerzőhöz (Külszén-utcza 8. sz. a.) küldendők. Óhajtjuk a költőnek — kinek a kötet saját kiadása — a legjobb anyagi sikert is vállalatához.

Petőfi költeményeinek két kötetes nagy diszkiadása fog megjelenni közelebb német nyelven, Bécsben, Halm könyvkereskedőnél.

«**Petőfi-reliquiák**» czim alatt pár évvel ezelőtt érdekes kis gyüjtemény jelent meg, mely Petőfinek 1841—49 években irt naplóját, leveleit, hirlapi czikkeit, följegyzéseit tartalmazza, s mely kiegészitőjeül szolgál Petőfi 1868-ban 3 kötetben megjelent «*Vegyes művei*»-nek. E 8 ivre terjedő füzetre, mely Halasi Aladár által szerkesztve a Franklin-társulatnál jelent meg, annál inkább fölhivjuk most a figyelmet, mert napilapjaink Petőfiről sok olyant fölujitanak most, a mi sokkal hitelesebb kiadásban megtalálható e füzetkében. Például ép most közlik Petőfi személyleirását és arra tett megjegyzéseit egy *nagyszebeni német lap* után, holott ez a fentebb emlitett füzetkében, s még előbb a «Vasárnapi Ujság»-ban (facsimilében is) megjelent.

«**Az amerikai verseny és a magyar mezőgazdaság**», irta *Szatmáry* György, kiadja Ráth Mór. Ama nagy és az európai nemzetgazdasagi viszonyokra nyomasztó hatással foglalkozik füzetesen, melyet a tömegekben és erélyesen föllépő amerikai verseny idézett elő a legkülönfélébb piaczokon. A legnagyobb gazdasági eseménye ez a jelen kornak, mely hazánk kivitelét is rendkivül érdekli, nevezetesen gabnatermesztésében. Szathmáry gondosan gyüjtött adatokban tünteti föl először az amerikai mezőgazdasági viszonyokat, aztán pedig Magyarországét, hogy e párhuzamból lehessen kivonni a tanulságokat, melyek éberségre és intézkedésekre figyelmeztetnek. A közérdekű könyv ára 1 frt 40 kr.

A földrajzi tudomány egyik legjelesb művelőjének, a század elején működött Ritter Károly német tudósnak a hazai közönséggel való megismertetését tüzte ki feladatul dr. *Havass* Rezső tanár ily czimű munkája: «Ritter Károly összehasonlító (bölcsészeti) földrajza.» Ritternek tisztelői és ellenzői egyformán vannak. Az előbbiek a földrajzi tudomány ujraalapitójának tartják. Ritter bölcsészeti felfogása szerint: a föld és éghajlat döntő befolyásu a nemzetekre, egész szellemi világukra és történetökre, s ha lehetséges volna a földrészeket összezavarni, a nemzetek története egészen másképen alakulna. Megkülönbözteti a történeti és természeti elem befolyását, mert a termeszeti befolyások hatásától az emberiség nem fog szabadulhatni. A legjobb fekvésü Európa jutott a legmagasabb miveltségi fokra, a legjobban zárkózott Afrika maradt a legalacsonyabb fokon. Amerika földrajzi fekvése oly kedvező, hogy annak jövendőbeli tulsulyát a többi kontinens fölött előre meg lehet jósolni. — Havass közli Ritter életrajzát is, aztán összehasonlító földrajzi elméletét, s átalában a földrajzi tudomány nevezetesb tételeit és az ujabb kor nehány nevezetesb geografusának (köztük Hunfalvy Jánosnak) nézeteit. A könyvet Wilckens és Waidl nyomdája állitotta ki s ára 1 frt 20 kr.

«**A méltóságos asszony,**» regény egy kötetben irta *Sziklay* János, kiadták a Légrády-testvérek. A regény a «Pesti Hirlap» tárczájában látott napvilágot. Szerzője az ifjabb irodalom egyik tehetséges tagja, kitől több elbeszélés, s egy kötetes regény már jelent meg. A könnyed elbeszélő hang ajánlja olvasmányul.

«**A debreczeni dalünnep**» irta Kenézy Csatár, ki versekbe foglalta az idei dalár-ünnep eseményeit. Megjelent Tolnán, s ára 30 kr.

Füzetes vállalatok. A Mehner-féle füzetes vállalatokból a következő ujabb számok jelentek meg: a «*Képes világtörténet*» ötödik kötetéből, dr. Molnár Antal tollából a 78—80. füzetek, számos illusztrációval; a «*Népszerü orvosi tanácsadó*»-ból a 27—29 füzet, a «*Magyar-franczia szakácskönyvből*» 19—20 füzetek. Ára egy-egy füzetnek 30 kr.

Folyóiratok. A «*Koszoru*» októberi füzete, mely épen a Petőfi-szobor leleplezésének napján jelent meg, nagyobbára alkalmi dolgokat közöl. Benne van Endrődi Sándor jutalmazott ódája, ugyancsak tőle: «A szerelem Petőfi lyrájában» czimü értekezés, melyet a Petőfi-társaság egyik közelebbi ülésén olvastak föl. Reményi Károly hosszabb czikkben mondja el a Petőfi-szobor történetét. Közli a füzet ama nagyérdekü levelet, melyet Kossuth Lajos pár hét előtt a Petőfi-társaság titkárához intézett; továbbá Mikszáth Kálmán «Aranyos felhők» czimü rövid elbeszélését és Tóth József népies novelláját: «A temető kapujában». A melléklet Endrődi arczképét, Reviczky Gyula által irt jellemrajzzal. — A «*Századok*» októberi füzetében Thaly Kálmán folytatja gróf Forgách Simonnak, Rákóczi egyik generálisának, mint hadi irónak jellemzését; Pauler Gyula czikke a régi ispánság intézményéről szólván, Pesty Frigyessel szemben nem fogadja el azt a megkülönböztetést, hogy egy időben polgári és katonai ispánok is lettek volna. Szalay József pedig «Nápolyi László trónkövetelése és Velencze» czimmel közöl eredeti forráskutatásokon nyugvó tanulmányt. — A «*Természettudományi Közlöny*» legujabb számát dr. Ring Ármin értekezése nyitja meg «Az uj elemekről», ezután pedig Jansen beszédjét közli «A fizikai csillagászat módszereiről». — A «*Nemzetgazdasági Szemle*» októberi füzetében Pólya Jakab befejezi közleményeit a negyvenes évek országgyülési pénzügyi történetére vonatkozó tanulmányából: «Országos közszükségleti pénztár». A füzet második czikkében Földes Béla, a külföldi hasonló intézetek mintájára statisztikai szemináriumok fölállitását sürgeti, mint a nemzetgazdasági és statisztikai tanitás nélkülözhetlen eszközét. Krisztinkovich Ede vizi utaink államositásáról értekezik. A kisebb közlemények közt meleg hangu nekrolog van Konek Sándorról.

«**Gép-Ipar**» czimmel gépészeti szakközlöny indult meg, mely havonkint kétszer fog megjelenni, Horváth János szerkesztésében. Az első szám tartalmát több szakczikk, apróbb közlemény és tárcza teszi. Előfizetési ára félévre 3 frt.

Pályadij egy nehéz társadalmi kérdésre. A «Magyar Tisztviselő» czimü lap szerkesztősége harmincz aranyat tűz ki arra a pályakérdésre: mikép lehetne a magyar hivatalnoki testület ama tagjain segiteni, kik állami segélyre (fizetésjavitásra stb.) egyelőre nem számithatnak s mely eszközök által lehetne társadalmi uton megmenteni a romlástól az anyagi szükséggel küzdő hivatalnokokat? A pályaműnek legalább öt sürün nyomtatott ivre kell terjedni s a benyujtás határideje ez évi decz. 15-ke.

Uj zenemű. «*Kolozsvári bokréta*» czim alatt öt eredeti magyar népdal jelent meg Kolozsvárott, Stein Jánosnál. A dalok közül kettő Lévay Józseftől, kettő ifj. Szilágyi Bélától és egy Lányi Ernőtől van. Énekhangra zongorakisérettel szerzé Lányi Ernő. Ára 1 frt 20 kr. — «*Petőfi szellemének*» czimü zenemű jelent meg a Táborszky és Parsch czégnél, dallama *Liszt* Ferencztől való; ára 80 kr.

A nemzeti szinházban e hó 13-án a régi komédia-költő, Plautus jelent meg, először magyar szinpadon. Előadott darabjának czime: «Miles gloriosus», melyet Csiky Gergely «*A hetvenkedő*» czim alatt forditott magyarra. Hőse egy szájas katona, Pyrgopolinikes, várdöntő, ki hetvenkedő kalandokban leli kedvét, asszonyok után futkos, s átalában szelidebb alakja a feslettség ama képviselőinek, kikben Plautus kora erkölcstelenségeit oly előszeretettel festette. A darab szinhelye görög föld, a nevek is mint görögök, mint Plautusnál mindig, noha Rómát és a rómaiakat festi.

A komédia sokszor hangolta derültségre a közönséget, a szinészek pedig becsvágygyal játszották az ódon, de zamatos darabot. A hetvenkedő Egressy Ákosnak sikerült szerepe. Vizvári a cselszövő Palaestrio szerepében, Szigeti Imre a bamba szolga (Sceledous), Ujházi (Periplektomenes) a vidám agglegény, s a női szerepekben Molnárné és Csillag Terézk. a. biztositották a Plautussal tett kisérlet hatását.

**

A régi komédia mellett még egy antik tragédiát, Sophokles «*Antigone*»-jét adták elő, szintén Csiky fordításában, kinek sokoldalu tehetsége a régi klasszikusoknak hazai nyelven való ismertetésében is oly elismerésreméltón fáradozik.

A műcsarnok kiállítása e hó 15-én nyilt meg 222 műdarabbal, melyet körülbelől 130 művész állitott ki. Ezek közül mintegy 60 a magyar. A pályázó művek még nincsenek kiállitva, miután a beküldési határidő november elseje. Akkorra tehát egészen ujra rendezik a kiállitást, mely nem kis érdeket fog nyerni a többféle versenymű által. Az első kiállitási sorozat is igen változatos. Az eddigiektől főleg a szokatlanul nagyobb számu szoborművek különböztetik meg. Nagyobb feltünésre számitható, ugynevezett szenzációs kép nincsen, de van elég sok jó kép, hazai és külföldi művészektől, és vannak ismét tehetséges jelentkezők, kiknek nevével most találkozunk először.

Magyar női festő öt vesz részt a kiállitásban: b. *Vay* Sándorné, *Konek* Ida, *Lazányi* Irma, *Tarnóczy* Berta és *Stegmüllerné* szül. Gerster Mária. Uj nevek: *Rérész* Imre, *Kubányi* Lajos, *Kárpáthy* Rezső, kik biztatólag mutatják be magokat, továbbá *Tahi* Antal, *Udvarlaky* Béla, *Vajda* Zsigmond, *Pataky* László, *Rózsay* Emil, *Kémendy* Jenő. A már ismertebb, de szintén fiatal generációból: *Rinyi* Ede, *Mesterházy* Kálmán, *Peské* Géza, *Margitay* Tihamér műveit látjuk. Ez utóbbi nagyobb életképet festett a «Megtérő» czim alatt, a szülői engedély nélkül férjhez ment lány visszatéréséről, a mint férjével együtt megjelenik a család körében. Főleg a szigoru atya és a bünbánó csinos menyecske előállitása sikerült. *Feledi* Tivadar állatképei mellett a hóban gázoló huszárok tünnek föl. *Greguss* Imrétől több kisebb genrekép van; *Vágó* Páltól egy erélyesen festett munkás alakja; *Spányi* Bélától számos tájkép, kisebb és nagyobb; a legszebb és nem kis haladást mutat az, melynek czime «Tehenek a tóban». *Tölgyessy* Arthur vegyesen tájképet és életképet állitott ki. A régibb művészeket *Ligeti*, *Mészöly*, *Brodszky*, *Vastagh*, *Pállik*, *Ujházy* képviselik, vegyes genreben, a kiállitás előnyére. Külföldön élő művészeink közül egyedül *Bruck* Lajos jelentkezett szépen festett virágos lánykával. Nagyobb műveket *Déri* Kálmán és b. *Leinburg* Leó mutattak be. Amaz szent Antal kisértését festette, életnagyságu két alakkal, melyek közül az egyik a női alakot öltött sátán. *Leinburg* festménye is életnagyságu alakokat mutat. A harczban elesett honvéd kezéből egy szerzetes kiragadja a zászlót és magasra tartja. A kép czime «A megmentett zászló». Aquarell-festmények (többnyire budapesti részletek) *Nadler* Róberttől vannak, tusrajzok *Strohmeyertől*, és tiszta kivitelü medeillonvésetek *Gerl* Károlytól, a m. k. pénzverő vésnökétől.

A szobrok közt *Kiss* Györgytől három van. Kettő kis vázlat Péter és Pál apostol feltüntetésével. A harmadik már nagy csoportozat: egy gyilkos, a mint áldozata holttestét czipeli. *Zala* Györgytől egy szintén életnagyságu csoportozat élénk feltünést kelt. A szobornak az a czim van adva, hogy «fél a baba». Mosolygó anyja élében kis gyermek, a ki nagyon huzódozik édes anyjához, s nem tudja, hogy féljen-e vagy nevessen, mert anyja mellől egy hattyu emeli föl nyakát. Egészséges tehetség müve ez. Megemlitjük még, hogy egy lengyel szobrász, *Szymanoszky*, nagy élethűségadditt ábrázolt mellszoborban egy csikóst.

A külföldi művek közt nagyobb a változatosság; nagy stil, kisebb genre, valamint táj és állatkép kiváló művekkel van képviselve. *Abry* Leon három festménye, *Verstraete* tájképei, *Grandjean*, *Sassi*, *Thomas Charles*, *Sintes* (Algirból), *Smith-Hald* (svéd), *Hecht*, *Cain*, *Mouchot*, *Loustau*, a hires *Max Gabriel*, *Bauduin* stb. művei a kiállitás legbecsesb vagy leghatásosb darabjai. Itt van *Adam* Emil nagy vadászképe is, az «agárdi vadász-társaság» (gróf Nádasdy Ferencz tulajdona) valóban jeles munka, korrekten rajzolva rajta minden és hijával a szinpadiasságnak, melytől az ilyen arczképezett alakokból álló festmények rendesen nem tudnak megmenekülni.

A kiállitásról most is jelent meg *képes tárgymutató*, ötven rajzzal a különféle művekről, melyek vázlatosan vagy az egész képet, vagy pedig annak csak egy-egy részletét mutatják. A lajstrom czimképét, a festészet allegorikus alakját, Vágó Pál rajzolta. Az illusztrált katalogus ára 80 kr.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tudományos akadémia október 16 iki ülésének tárgyai nagyobbára szakszerű előadásokból álltak.

König Gyula tanár *Töttösy* Béla részéről ujabb adalékot mutatott be a modern geometriai vizsgálatokhoz «Egy negyedrendü torzfelület» czim alatt. *Szabó* József osztálytitkár olvasta föl ezután *Margó* Tivadar jelentését *Roboz* Zoltánnak egy zoologiai munkájáról: «Adatok a Cestodák ismertetéséhez». Roboz jelenleg a heidelbergi egyetem állattani osztályában folytatja tanulmányait. Munkája önálló kutatás eredménye s Margó örömmel ajánlja az akadémiának kiadásra. *Jurányi* Lajos egyetemi tanár botanikai előadást tartott a Cycadeák és Coniferák virágporáról. Már tiz év előtt foglalkozott e tárgygyal, de azóta a vizsgálati módszerek javultak, s ezek által szerzett ujabb vizsgálódásai eredményét adta elő. *Krenner* József bemutatta *Péch* Antal akadémiai tag és selmeczi bányai főigazgató nagy művéből: «Magyarország bányamivelésének története» az első kötetet, mely a 14-ik századtól kezdve a XVI. század végeig terjed és 158 fejezetre oszlik. A selmeczbányai akadémiai levéltár igen gazdag hazánk bányászatára vonatkozó adatokban s Péch ott kezdett kutatni oly szándékkal, hogy a selmeczi bányakerület történetét megirja, de annyi anyagot talált, hogy a műből Magyarország átalános bányászatára vonatkozó lett. A bányaművelődés és fejlődés történetét foglalja magában. Krenner a gyakorlati banyászat tekintetében fontos munkát az osztály kiadására ajánlja. (Az osztály fog intézkedni a kiadás ügyében.) *Kruspér* István czillagászati értekezést mutatott be *Braun* Károly jezsuitától, a kalocsai czillagvizsgáló igazgatójától. Ez a kalocsai obszervatorium földrajzi helyzetéről szól, illetőleg azon alapelvekről és eredményekről, melyekkel a földrajzi helyzet meghatározása történt. Kruspér csakis átalánosságban ismerteté a tudós munkát, melynek most még csak első fele készült el. Ajánlja az akadémia figyelmébe a dolgozatot.

A természettudományi társulat október 18-iki ülése volt az első a nyári szünetek után.

Than Károly értekezett a világító gáznak a levegőben elterjedéséről, illetőleg a módokról, melyek által föl lehet ismerni, ha a gázkiömlés veszedelmessé kezd válni. Számos kisérlet történt régebben is annak a meghatározására, hogy mikor nem gyulad meg a levegővel elegyitett gáz s mikor legheve sebb annak a fellobbanása. E határokat ő megállapitotta a pesti gázra nézve s pedig azként, hogy az alsó határt 5 százalék, a leghevesebb explosio határát 15—20 százalék közt s a felső határt 29 százalék gázzal elegyitett levegőnél találta. Fontos ennél egy olyan készülék szerkesztése, melynek segélyével a gáz jelenlétét valamely zárt helyen, pl. szinházban megállapithassuk a beálllható tüzveszély elhárítása végett. Ezt ugyan egyszerüen a szaglás által is konstatálhatnók, de nem egyuttal azt, hogy mily mértékben van jelen a gáz. Bemutatott egy készüléket, melyet maga szerkesztett s mely az eddigieknél tökéletesebb.

Utána dr. *Horváth* Géza a mézharmatról tartott felolvasást. A mézharmatról az ókorban azt hitték, hogy az égről hull alá a növényekre. A tüneményi alapos megfigyelése után kitünt, hogy az az affidák és coccidák (levéltetvek) ürüléke. Minthogy azonban oly növényeken is találtak mézharmatot, melyeken affidák vagy coccidák nem tanyáztak, kétségtelenné vált, hogy a mézharmatnak növényeredete is van, vagyis hogy az sok esetben a növény beteges váladékára vezethető visza. Az ilyen mézharmat vegyileg megvizsgáltatván, kitünt, hogy nádczukrot, szőlőczukrot és dextrint tartalmaz. Ugyanezeket az alkatrészeket találta egy vegyész a mannában, melyet a sinai hegyen tenyésző tamarik fa választ el. — Mindkét felolvasást a közönség tetszésel fogadta.

A szakülés után választmányi ülés következett, melyen a titkár a szünetek alatt beérkezett fontosabb ügyekről tett jelentést. Ezuttal 141 uj rendes tagot is jelentettek be, kikkel a társulat tagjainak létszáma 5575 re emelkedett.

A földrajzi társaság e hó 19-iki ülésén igen érdekes előadást tartott dr. *Szabó József*, ki a nyarat Amerikában töltötte, az Americain association for advanement of sience gyülésére utazván oda, mely a kanadai Southamptonban folyt le. Tapasztalataiból ezuttal a közlekedési módokról és ezzel kapcsolatban a bevándorlásokról és az amerikai magyarokról emlékezett meg.

Magyarország Törökországon kivül a legkevesebb kivándorlót szolgáltatja, s mégis, mint Richard new-yorki bankháza kimutatta Szabónak, milliókra megy a Magyarországba küldött összeg. Csak e bankház utján 1882. január elejétől szeptember végéig 615,000 frt küldetett Magyarországba. Az összes küldeményt évenkint több, mint egy millióra kell becsülni. Egész Európába pedig mintegy 125 millió frt vándorol át Amerikából. Az észak-amerikai államokban *Kossuth* neve még mindig élénk emlékezetben él. Szónoklatait nem tudják elfeledni. Van Kossuthváros, Kossuth-bánya, Kossuth-malom stb. *Buda* van három, ezek közül kettő csinos város, a legujabb pedig egy szélmalom s egy deszkakerités. Sajnálattal tapasztalta, hogy a magyarság kezd beleolvadni az angolba. Beszélt egy *Harasztthy* Árpád nevü urral, a ki egy szót sem tudott magyarul, az apja tősgyökeres magyar ember volt, ki először termelt bort Kaliforniában. Látott egy fotográfus czégtáblát, melyen e név volt: *Kemény*, közelebbről vizsgálva, előtte kis betüvel irva e három betü állott: *Kecs*. A néhai magyar már ketté választotta a «Kecskeméty» nevet. San-Franczisköban meglátogatta a magyar kör elnökét, *Fiala* urat, de nem találta otthon. Fiala egy névjegyet küldött Szabó lakására, melyre ezt irta: «Igaszon nagyon Saynalom tiszteletteel baradja J. Fiala.» E Fiala a forradalom alatt honvéd alezredes volt, Fehértemplomnál vitézül viselte magát s Kis-Ázsiában Bem adjutánsa volt. Átalában a magyar-egyletek tagjai közül kevesen tudnak magyarul s csak a titkártól kivánják meg, hogy értse nyelvünket. — A hallgatóság zajos tetszéssel fogadta a fölolvasást.

A párisi magyar-egylet e hó 14-én este tisztelteteli elnökének, *Zichy* Mihálynak születésnapja alkalmából társas vacsorát rendezett.

A tagok nagy számmal jelentek meg, az étlap egészen magyaros volt. *Cziriák* alelnök nagy tetszéssel fogadott felköszöntőben emlékezett meg Zichy Mihályról, ki az egylet körül oly nagy érdemeket szerzett. Az egylet táviratilag küldte meg üdvözletét Zichynek. *Bertha* Sándor a hazára emelt poharat, *Kunfy* József a Párisban annyira kedvelt magyar munkásokat éltette. Mondtak aztán felköszöntőket a franczia köztársaságra, Bertha Sándorra, a jelenlevő nőkre, stb. stb. A vacsora alatt Putnokinak régóta Párisban időző czigánybandája játszott. Fischer k. a. pedig zongorán népdalokat adott elő. Vacsora után tánczmulatságot rögtönöztek.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Az ág. evang. egyház egyetemes gyülése e hó 18-án nyilt meg a fővárosban, *Geduly* superintendens és b. *Prónay* Dezső elnöklete alatt. Ezuttal nemcsak egyházügyi, hanem politikai és hazafias szempontból is igen fontos e gyülés. Az evangelikus egyház espereségi és kerületi gyülései már foglalkoztak a szomoru jelenségekkel, melyeknek az evang. egyház kebelében a pánszláv papok sok helyen oly veszedelmes kifejezést adtak. Hoztak azután hazafias határozatokat. Most ez napirendre került az egyetemes gyülésben is, hol a pánszláv papok fölvették a harczot, s beszédök csak ujabb figyelmeztetésül hangzott, mennyire szükséges a legszigorubb intézkedés a nemzetiségi agitáció megfékezésére. A nagy többség ki is mondta, hogy az egyház nem türheti az agitációkat.

A gyülés előtt tanácskozások folytak, hogy az egyes kerületek határozataira alapitsák a gyülés elé terjesztendő inditványt. A tisza-egyházkerületi gyülés egyenesen kánoni vétségnek jelentette ki, ha valaki a magyar államiság ellen izgat tetted vagy szóval. A közgyülés előtt a kerületek határozatait egyenkint felolvasták. *Ivánka* Imre szólalt föl először, s inditványt tett, hogy a pánszlávizmus terjedése minden rendelkezésre álló eszközzel elnyomandó; az egyház támogassa a polgári hatóságot; ne adjon hivatalt izgatóknak, s bebizonyitott pánszláv érzésüek se papi, se tanitói pályán ne nyerjenek alkalmazást; az izgatók pedig konzisztorium elé előjátsanak. Az élénk helyeléssel fogadott inditvány ellen *Krizsán* trencsényi esperes szólalt föl; tótul akart beszélni, de a nagy zaj mégis rátéritette a magyar szóra. A pánszlávok alatt most azokat értik, a kik tótul akarnak imádkozni. Tiltakozik tehát. hogy az ilyesmi kánoni vétség lehessen. *Geduly* Elek inditványt nyujtott be, hogy a hazafiatlan lapokban czikkező papok és tanitók, ha e miatt el voltak itélve, hivatalukat többé ne foglalhassák el. *Thebus* János szintén a pánszláv lapokra hivta fel a figyelmet s mutatványokat olvasott a «Narodne Noviny»-ből. Krizsánt még *Baltik* Frigyes liptói esperes támogatta, mig a többi szónokok lelkesen szólaltak fel Ivánka indítványa mellett s ezt végül a gyülés élénk helyeslés mellett el is fogadta.

Dr. Plósz Pált, a budapesti egyetemen a kórés életvegytan nyilvános rendkivüli tanárát, ő felsége nyilvános rendes tanárrá a szabályszerü illetményekkel kinevezte.

A szegedi tankerület főigazgatójává *Fehér Ipoly* benczerendi szerzetes és esztergomi főgymnáziumi igazgató neveztetett ki.

MI UJSÁG?

A honalapitás ezer éves jubileuma. Trefort közoktatásügyi miniszter a honalapitás ügyében levelet intézett az akademia elnökéhez. A kormány élére akar állni a honalapitás megülésére indult mozgalomnak. De az első kérdés, mely felmerült: az időpontot illetőleg az év szabatos meghatározása, melyben a magyarok mai hazájokban megtelepedtek. A történettudósok, ha nem nagy eltéréssel is, különböző nézeteket vitatnak még ez iránt. Kiváltatos volna tehát a különböző nézetek megvitatása s ha lehet összeegyeztetése. E kérdés meghatározására a miniszter az akademiát kéri föl, hogy esetleg egy külön e czélra alakitandó, szaktudósokból álló bizottság készitse elő a végleges eldöntést.

A király e hó 19-én kora reggel bejött Gödöllőről a budai várba és nyilvános kihallgatást adott. Az audienczián megjelentek közt voltak, kik legutóbb nyertek királyi tanácsosi czimet vagy egyéb kitüntetést. Ő felsége délután 3 órakor utazott vissza Gödöllőre.

Arany János koszorus költőnk nehány nap óta ágyban fekvő beteg. A nyarat most is a Margitszigeten töltötte, hol látszólag jól érezte magát, s mindenki örömmel látta, hogy egészsége és kedélye javul. De mióta beköltözött a városba, gyöngélkedni kezdett. E hó 19-én a nagy költőnek és környezetének kinos napja volt. Eszmélete elhagyta és sietve hivták dr. Farkas Kálmán és dr. Kétly orvosokat. Este enyhülés állott be, s a beteg is elég nyugodtan töltötte az éjjelt. Vajha muló volna a baj, s a nemzetet nagy költőjének gyors felgyógyulása örvendeztethetné meg!

A Petőfi-szobor koszoruit az ünnepély után a nemzeti tornacsarnokba vitték, s onnan részben a muzeumban, részben az akadémiában s a kis-kőrösi Petőfi-házban helyenik el. Pulszky Ferencz kiválasztá a muzeum számára Budapest fővárosa, Nagy-Várad városa, Munkácsy Mihály, a Petőfi szoborbizottság koszoruját s a román királynéét.

Petőfi-ünnep volt vasárnap Félegyházán is. A ház környékét, hol Petőfi sokáig lakott, földiszitették, az emléktáblát megkoszoruzták. Az iskolák növendékei, a Miklósi-féle szintársulat tagjai zászlók alatt vonultak a térre, hol nagy sokaság gyült össze. Zajzon Dénes, a tanitóképző intézet igazgatója mondott megnyitó beszédet, Mihalovics tanár Petőfi egyik költeményét szavalta, utána Szivák Iván emlékezett meg a költőről; közbe az ifjusági dalkör énekelt. *Aradon* a fögymnáziumi és főreáliskolai «Petőfi-kör» rendezett ünnepélyt a lyceum disztermében.

Zichy Mihály hirneves festőnk nemsokára haza érkezik Oroszországból, leányának, Zsófiának Feledi Tivadar jeles fiatal festővel való esküvőjére, mely Zalában nov. 6-ikán lesz.

A Deák-mauzoleum kupoláját már teljesen befödték fehér márvány-téglával és a kupolát körülvett állványokat eltávolitották. Jelenleg a mauzoleum külső falköveinek lecsiszolásával foglalkoznak, mely után az állványokat szétszedik. Az épület körüli szük téren a fákat még a tél folyamán kivágják és a teret annyira megnagyobbitják, hogy ott a kocsik is közlekedhessenek.

Kiásott barlangok. Az országos régészeti társulat megbizásából *Szendrei* (Wagner) János ásatásokat rendezett Diósgyőr körül, s az ott már régen eltorlaszolt barlangokat nyitotta föl.

Legnevezetesb eredmény mutatkozott az ugynevezett «Kecske-lyuk» barlangban. A barlang két hatalmas csarnokból áll, az utóbbiból pedig széles sikátor fut be a hegység belsejébe. A második csarnok megragadó impozáns képet nyujt. Alapja 22 méter széles, fent pedig 30 méternyi magasságba nyulik a boltozat, melynek iveiről a hab fehérségű cseppkő ragyog le. Fent jobbra-balra üregek sötétlenek, bizonyságaul, hogy ott egy uj emelet van. E csarnokban kőlapokból összeállitott dolmen, kősirt találtak, a csontváz azonban már hiányzott belőle, a sir ki volt rabolva. Az esővíz miatt, mely patak módjára folyt, az ásatásokat abba kellett hagyni. Kétségtelen, hogy a kőkorban lakókkal birt e barlang.

Lóversenyek. E hó 15-én délben volt a városligetben az ügető verseny, délután pedig a rendes lóversenytéren az őszi futtatás. A kellemetlen idő mind a két helyről visszatartotta a közönséget.

Az ügető verseny az ezer frankos állami dijra való futtatással kezdődött. Győztes Bernrieder József kettős fogata lett hét versenyző közül; ugyancsak ez nyerte később a Wenckheim-dijat; az egyes versenyben (800 frank) Dőry Lajos «Gassi»-ja; az egyes csikódijban (500 és 200 frank) az első dij Dőry Lajos «Modi»-jának, a második Dőry Jenő «Bakó»-jának jutott; a nemzetközi dij pedig Frohner János fogatának. A bérkocsik versenyében hárman vettek részt és az első dijat, 100 frtot, Weisz R., a 196. számu bérkocsis nyerte.

A lóversenyre a királynét is várták, de nem jelent meg. A futtatás eredménye következő: A két évesek versenyében hét ló közül b. Üchtritz Zsigmond «Lancelin»-je vitte el az 5000 frankot; a Saint-Leger-dijban (2000 forint) öt közül b. Springer Gusztáv «Veronikás»-ja győzött; a Ritter-dijban (220 arany) négy közül gr. Esterházy Miklós «Lehetetlen»-je. A mezei gazdák versenyében egész csapat indult s Kovács József majoros «Linka» lova volt az első.

A *második* futtatási nap e hó 19 én volt. Ezuttal megjelent Koburg herczeg is nejével. A kladrubi dijat (7000 frt) négy paripa közül a Blaskovich Miklós «Rosette»-je nyerte; az anya-lovak diját (5000 frank) öt közül b. Springer Gusztáv «Veronikája» ja, s ugyancsak Springer «Economy»-ja az import-dijat; a Jakabffy-dijat (ezer frt) Baltazzi Arisztid «Hochenau»-ja

* **A párisi rendőrség** elfogatás terhe alatt megtiltotta a nőknek, hogy utczákon és nyilvános helyeken férfi ruhában jelenjenek meg. E divat nagyon elterjedt már a franczia fővárosban s kétséges, hogy a rendőrségnek lesz-e hatalma kiirtani azt, mivel most az Egyesült-államokban is megkezdték.

A «Jogtudományi Közlöny» október 20-ki (42-ik) száma következő tartalommal jelent meg:

Nyolczadik magyar jogászgyülés: A takarékpénztári betevők jogainak megóvása. *Apáthy István* budapesti egyetemi tanártól. — A harmadik javára kötött szerződések. Dr. *Imling Konrád* budapesti kir. tszéki birótól. — A vádrendszer kérdéséhez. Dr. *Fayer László* budapesti ügyvédtől. — A felebbvitel korlátozásáról szóló törvényjavaslat. Y.-tól. — Észrevételek a magyar magánjogi törvénykönyv előadói tervezetének ötödik rész, első és második czimére. Dr. *Haller Károly* kolozsvári egyetemi tanártól. — Törvénykezési Szemle: Hiányos aláirások a váltón. Dr. *Tomcsányi László*-tól. — Nyilt kérdések a gyakorlat köréből. *Claudius*-tól — Különfélék. MELLÉKLET: Curiai határozatok. — Kivonat a Budapesti Közlönyből.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: Sebő Alajos, nyug. cs. k. kapitány, a szabadságharczban vitéz lovas ezredes, ki Tápió-Bicskénél 1849. április 5-én az ellenséges lovasság parancsnokával, a hires vivő Riedesel báróval viadalra szállt a csapatok előtt, s a lovas párbajban egy kardcsapással ketté vágta ellenfele fejét. — Dr. Zsiró István, Ungmegye volt főorvosa és az ungvári ref. egyház főgondnoka, 74 éves korában, Ungváron. — Ehen Károly, földbirtokos és nyug. urodalmi intéző, 67 éves korában, Csajághon. — Kremmer Miksa, az ó-budai fiók-kórház gondnoka. — Frint József, reáliskolai nyug. tanár, 58 éves korában, Szent-Mártonban. — Jobbházi Döri Elek, 71 éves korában, Zombán. — Ifj. Putnoky Albert, derék fiatal ember, kit a halál épen azon a napon ragadott el, melyre esküvője ki volt tüzve, Nyárád-Szeredán. — Zánkay Árpád, okleveles tanár, Kaposvárt. — Szönyeghy János, 74 éves korában, Pápán. — Keményffy Kornél, ügyvéd, Gyönkön. — Proskovszky Alfréd, lengyel származásu nyelv- és zenetanár, Ungvárt, 50 éves korában.

Gr. Kinszkyné szül. Dudányi Iphigenia, gróf Kinszky Zdenko anyja, 61 éves korában, Temesváron. — Girardi Károlyné, kinek férje halálát (katonai törzsorvos) multkor jelentettük, s ki a legjobb anyagi viszonyok közt élhetett, még fiatal is volt, de férje halála miatt e hó 15-én sziven lőtte magát, Kaposvárt. — Papp Mórné szül. Karap Mária, Papp Mór kir. tanácsos jótékony neje, hosszas szenvedés után, Karczagon. — Dóczy Imréné szül. Papp Róza, nagy-kőrösi tanár fiatal neje, alig két évi boldog házasság után.

Báró Maroicsics József, táborszernagy, a hadsereg egyik kiváló katonája, meghalt Bécsben, 70 éves korában. Felső-Magyarországon, Szvidniken született, hol százados atyja épen állomásozott. Tényleges szolgálatát Olaszországban kezdte, s az 1848 iki véres harczokban érdemelte ki az őrnagyi rangot. 1849-ben vezérkari főnökké nevezték ki Puchner hadtestéhez, mely Erdélyben Bem ellen csatázott s Maroicsics részt vett aztán a kiskapusi, medgyesi harczokban, majd a komáromi. alpari csatákban. Ekkor már alezredes volt s 1849. év őszén ezredes és az ogulini granicsárezred parancsnoka lett. A krimi háboru alatt részt vett a dunai fejedelemségek megszállásában, később kassai hadparancsnok volt, 1859-ben az olasz háboru alkalmával a Pó torkolatát védelmezte, a háboru után pedig mint dandárnok működött Komáromban s 1861-ben altábornagygyá és a hetedik gyalogezred parancsnokává nevezték ki. Az 1866-iki háboruban a hetedik hadtestet vezénylé s fórésze volt a custozzai csata megnyerésében. Ezért lett táborszernagygyá. Később főhadparancsnok lett Bécsben, s csak két év előtt vonult nyugalomba.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Névtelen. A nevezetes alkalomra oly nagy volt a választék, hogy nem csoda, ha nem az önére esett a választás. Van benne egy-két, többé-kevésbbé sikerült verszak, de egészben véve nem emelkedik a középszerűségen felül. Az «időhöz nem kötött» balladát sem használhatjuk.

Vallomásra.

«Szép fejed vállamra hullott:
Nem tudom mikép esett?»

No, azt magunk sem tudjuk. A levágott fej *hullhat* a guillotine kosarába; de a nyakon levő fej nem *hull* sehová.

S—r A. A Kerner-féle forditást már megsemmisitettük. A mostaniak még gyöngébbek az előbbieknél.

Bertha. Mivel jobb most? A lány kerekded arcza, hattyu válla «majdnem elvette ép eszét», — aztán két szeme «holdassá tette» — s még is reméli, hogy «meg nem bolondul». Hol itt a logika? Pedig a logika a költészetben sem nélközlhető.

Lenau két kis költeménye, ha nem is épen remek, ennél csakugyan jobb forditást érdemelt volna. Használhatatlanok.

L. J. — K. A rajzok ügyében rövid idő alatt magán uton fogjuk tudósitani. Válaszunk eddig tőlünk nem függő okok miatt késett.

Nem közölhetők. Őszi dal (quidam). — Gondolkodom. Megértem hát. Azt mondják. — Petőfi. Hazám láncai. — A szerelemről. Szerelmem. Oszkor. Hullnak a levelek.

SAKKJÁTÉK.

1193-ik számú feladvány. Német Pétertől.

(Nagy-Dobronyban.)

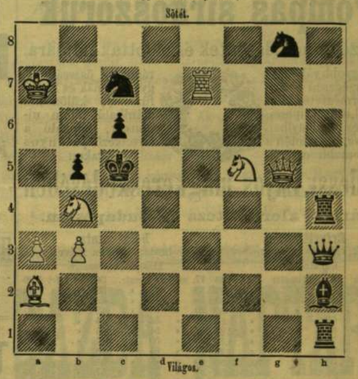

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1188. sz. feladvány megfejtése.

A nagyszombati remetétől.

(e5-ön sötét futárral)

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Fe4—f5	g6—f5: (a)
2. Hh6—f5: †	Kd4—c4
3. Vf1—b1 matt.	
a.	
1.	Kd4—c5 (b)
2. Vf1—b5 †	Kc5—d4—d6
3. Vb5—b6—b4 matt.	
b.	
1.	F. t. sz.
2. Ha5—b3 †	Kd4—e5—e3
3. Hh6—f7—g5 matt.	

Helyesen fejtették meg: *Veszprémben* Fülöp Józs., Vessel Arnold, Roland Károly. — *Nagy-Dobronyban* Németh Péter. — *Budapesten* K. J. és F. H., Andorfi Sándor. — *A pesti sakk-kör.*

Tartalom.

Szöveg: Gróf Széchenyi Pál. — Szász Béla költeményeiből: 1. Az árva. 2. Temetőben. — Vadászat egykor és most. *Vajda Jánostól.* — A khedive bevonulása Kairóba. — Az eszéki szerencsétlenség. — Kirgiz tanya. — A rovarok lélektanához. (Uj adatok.) Dr. *Darvai Móriczától.* — Egy fedél alatt. Angol regény. Irta Payn Jakab. — Az árviz Olaszországban. — Egyveleg. — A látható üstökös. — A Marson levő csatornák. — A Nilus mérője Kairóban. — Petőfi szobrának leleplezése. — Kőolajforrások Romániában. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Egyház és iskola. — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Képek: Gróf Széchenyi Pál. Ellinger fényképe után. — Az eszéki vasuti szerencsétlenség. — Kirgiz tanya. — A khedive bevonulása Kairóba. — Arabi pasa névjegyének másolata. — Az árviz Olaszországban: 1. Az Arena-tér Veronában. 2. Életmentés. — A látható üstökös. — A Nilus mérője Kairóban. — A Marson levő csatornák.

HETI NAPTÁR. Okt. hó.

Nap	Katholikus és protestans	Görög-Orosz	Izraelita
22 V	A 21 Kordula	A 20 Kordula	10 C 21 Eulamp	9 Ananiás
23 H	Kapisztr. János	Szevér	11 Fülöp apost.	10 Félbőjt
24 K	Fortunát, Raf.	Salome	12 Próbus, Tar	11
25 S	Krizsán és Dár.	Vilmos, Krispin	13 Kárpus, Pap	12
26 C	Demeter	Evarisztus, Am.	14 Paraszkeva	13
27 P	Szabina	Szabina	15 Lucz. áldoz.	14
28 S	Simon és Jud. a.	Simon és J. ap.	16 Long. száz.	15 S. Chaje

Hold változásai. ☾ Utolsó negyed 2-án 8 óra 14 perczk. este.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér. 6. sz.)

Egy hatszor hasábzott petitsor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 kr.; többszöri igtatásnál 10 kr. Bélyegdíj külön minden igtatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadóhivatalunk számára hirdetményeket elfogad BÉCSBEN: Dukes M. Riemergasse 12, Schalek Henrik Wollzeile 12, és Oppelik A. Stubenbastei 2.

AZ 1844-IK ÉVBEN ALAPITOTT BUTORRAKTÁR

BUDAPESTI 2. ASZTALOS-EGYLET

V., NÁDOR UTCZA 14. SZÁM

ajánlja mindennemü asztalos és kárpitozott butorait. Mint saját szolid készitményei mindenko **jutányos áron s jótállás** mellett adatnak el.

Elfogad továbbá minden e szakmába vágó megrendeléseket; vidéki rendeléseket legnagyobb figyelem s pontosság fordittatik. 681

A szép **bajusz** az ifju legtöbb dísze. A bajuszta lan nem talál a leányoknál szerelemre. Bajusz nélkül nincsen csók. A kinek még nincs bajusza, az csak azonnal rendeljen egy szelencze

Musfacher balzsamot

Paul Rosse, Frankfurt-Main, Schillerstrasse 12. Bámulni fogja az eredményt. Doboza az egész ausztria birodalomba bérmentes megküldés mellett 1 Fl. 80 Kr. a pénz beküldése vagy utánvétele mellett. A meg küldés vám mentes.

Kopaszság,

a haj öszülése és korpaképződés ellen a naponként érkező bizonyitványok és köszönő irtok tanusága szerint egy dall jónak bizonyult szer a

TANNIN-OLAJ

Dr. Morastól.

Tisztelt gyógyszerész ur! Sziveskedjék számomra Dr. Moras Tannin-olajából még egy nagy palaczkkal küldeni. E szer hatása oly kitünő, hogy a hajam hullása teljesen megszünt, s a sürü után-növés immár látható is.

Bécs, 1880 január 5. **Wagner Vilmos,**

Fürst J. gyógyszerész urnak Prágában. Szerencsésnek érzem magamat Önnel közölhetni, hogy Dr. Moras Tannin-olaja hajamnak két év óta tartó hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segitségével előbbi szép hajamat ismét visszanyerem.

Marienbad, 1879. aug. 18-án. **Zaremba Mária.**

Tekintetes Uram! Harminczéves embernek kopasz fejjel birni nem valami kellemetes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifju agastyár volnék. E szer nehány hét alatt csodát tett rajtam, mit mindazok, kik ismernek, bizonyitanak. Ennélfogva kérem stb., stb.

Bukova, 1880 jan. 9-án. **Drtikol Jaroslav** jószágkezelő.

Kapható 2 és 1 frtos palaczkokban.

Fő letét Magyarország számára Török J. gyógyszertára Budapest, király-utcza. Pozsonyban Pisztory Felix gyógyszert., Temesváron Taroczy József gyógyszert., Zágrábon Mittelbach Zsigm. gyógyszert.

Pompás sírkoszoruk

a közelgő mindszentek és halottak napjára.

Legnagyobb választék mesterségesen szárfitott természetes virágokból, erfurti, lipcsei, párisi és bécsi stylben készitve, ugyszintén a legfinomabb cap-virágokból összeállitott gyászpárnák és virágfüzérek, különösen ajánlható finom ujdonság, kapható a következő jutányos árakon

Földessy Lajos magkereskedésében

Mária-Valeria-utcza 7, Budapesten.

Erfurti minta élénk vagy gyászos szinben.

		Kül átmérete.			
1.	szám	35	centiméter	frt	—.45
2.	„	38	„	„	—.70
3.	„	42	„	„	—.90
4.	„	48	„	„	1.30
5.	„	55	„	„	1.80
6.	„	62	„	„	2.20
7.	„	70	„	„	2.50
8.	„	75	„	„	3.20
9.	„	80	„	„	3.80
10.	„	85	„	„	5.50

Egy vagy kétféle szinben, zöld vagy fekete alappal.

		Kül átmérete.			
11.	szám	40	centiméter	frt	1.—
12.	„	45	„	„	1.20
13.	„	49	„	„	1.50
14.	„	55	„	„	2.—
15.	„	59	„	„	3.50
16.	„	63	„	„	3.—

Bécsi minta hosszas alakba kötve.

		Hossza	Szélessége		
17.	szám	45	cmtr.	36 cmtr.	frt 1.20
18	„	46	„	38 „	„ 1.80
19	„	49	„	43 „	„ 1.80
20	„	50	„	43 „	„ 2.20
21	„	52	„	44 „	„ 2.50
22	„	54	„	45 „	„ 3.—
23	„	59	„	47 „	„ 3.50
24	„	64	„	48 „	„ 4.—
25	„	66	„	51 „	„ 4.50
26	„	75	„	57 „	„ 5.50
27	„	80	„	58 „	„ 7.—

28. Statice v. lellegvirág koszoruk fehér selyem szalaggal „ 2.50
29. Legujabb bécsi ... ... „ 2.50
30. Fü-koszoruk a legpompásabb diszfüvekből ... ... „ 6.—
31. Pálma-koszoruk ... ... „ 6.—

Virág-füzérek. Szélesen kötve.

1. szám,	hossza 4 méter	frt	2.80
2. „	„ 4 „	„	3.60
3. „	„ 4 „	„	5.—

Becsei rendeléseinél kérem tudomásomra juttatni, hogy a küldendő koszoru **fiatal** vagy **idős** részére lévén élénk vagy sötétebb szin választassék 370

Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

PETŐFI RELIQUIÁK.

1848—1849.

GYŰJTÖTTE

HALASI ALADÁR.

Ára füzve 80 kr.

TARTALOM: Előszó Gyulai Pál tól. — Vegyes dolgozatok: Lapok Petőfi Sándor naplójából. — Petőfi proclamatiója. — Hirlapczikkek 1848—49-ből. I.—VI. — Válasz Vörösmartynak. — Felszólitás a képviselőházhoz. — Apróságok: I. Czáfolat. II. Nyilatkozat. III. Figyelmeztetés. — A franczia forradalom. — Levelek 1840—49. Nagy Imréhez. — Tárkányi Bélához. — Arany Jánoshoz I—XI. — Kovács Pálhoz I. II. — Kubinyi Rudolfhoz. — Papp Zsigmondhoz. — Lisznyai Kálmánhoz. — Luby Zsigmondhoz. — Bernáth Gáspárhoz — Tyrolerhez. — Bankos Károlyhoz I. II. — Tábori levelek I. IV — Szemere Bertalanhoz. — Mészáros Lázárhoz. — Bem tábornokhoz I. II. — Nejéhez I. II. — Petőfi személyleirása. — Toldalék: Székfoglalóbeszéd, — Várromok. — A Petőfi irodalom 1840—1878. — Pótlék a levelekhez: Tárkányi Bélához.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Határidő naptár

mindennemü hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzérek számára

1883-ik évre.

Hasznos jegyzetekkel és 366 jegyzéklappal ellátva.

Ára vászonkötésben 1 forint 20 krajczár.

Uj fali naptár

az 1883-ik évre.

Egy egész iv 20 krajczár.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

NEVESSÜNK!

MULATTATÓ NAPTÁR

a gyönyörüséges 1883. esztendőre.

Megcsinálta vala

EGY ASZTROMÓKUS.

Sok képpel.

Ára füzve 40 krajczár.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A LATIN NYELV SZÓTÁRA

A KUTFŐKBŐL

A LEGJOBB ÉS LEGÚJABB SZÓTÁRIRODALOMRA TÁMASZKODVA

ÖSSZEÁLLITOTTA

Dr FINÁLY HENRIK

A KOLOZSVÁRI KIR. FERENCZ JÓZSEF EGYETEM NYILV. RENDES TANÁRA STB.

I. füzet: A—archon. **TÁJÉKOZTATÓ.** **Ára füzve 80 kr.**

A Latin nyelv szótára, úgy jelen meg ugyan, mint a Kolozsvárt 1858-ban kiadott latin iskolai szótár új kiadása, és amennyiben újra és javitva ismétli azt, a mi ama szótárban jó volt, némileg annak is tekinthető; de valójában egészen új mű.

Az iskolai szótár kiválóan csak az iskolának kivánván szolgálni, számos alapos ok találkozása azt parancsolta, hogy terjedelmének szabatosan és pontosan körülirt határt jelöljünk ki. Ennek az volt a következése, hogy noha általánosan elismerték jeles segédeszköznek a szoros értelemben vett remek római irodalom tanulmányával foglalkozó ifjuság számára: a tulajdonképi nyelvész, és még inkább a történész, a jogász, az egyházi férfiu, a régész, és általán a szaktudós, a ki az ókori irodalomból nem annyira nyelvtudományt, mint inkább szaktudománybeli adatokat kivánt meriteni, akár hányszor látta magát abban a helyzetben, hogy éppen arra nem talált felvilágositást a szótárban, a mire leginagyobb szüksége lett volna.

Mint iskolai szótár megfelelvén a maga rendeltetésének és a nyelvtudomány követelményeinek, egyszersmind úttörő volt a magyar irodalomban. Nyomában és többé, kevésbbé bevallottan rá támaszkodva egy egész szótár-irodalom keletkezett, a melynek termékei már eleve is kevesebb követelést lépvén fel, egész sorozatát mutatják fel a rövid és kivonatos úgynevezett zsebszótáraknak, a melyek olcsó voltuk által nagy elterjedést nyertek, és a melyeknek az a kétségtelen érdemök volt, hogy a szótár használata szükséges voltát eleven tudattá tették, kevéssé kielégitő voltokkal pedig inkább emelték a jobb és kimeritőbb szótár becsét és keresettségét, mint a mennyire vetélytársaságukkal hátrányára voltak kelendőségének A 62 ivnyi szótár magában olcsó volt 5 frtnyi ára mégis hozzáférhetetlenné tette a szegény sorsú tanulónak, a kinek a 2, 3, 4 frtos kisebb szótárak nem tették ugyan ugyanazt a szolgálatot, de mégis sokkal jobban segitették a semminél.

Ily körülmények közt nem mutatkozott czélszerűnek az, iskolai szótár új kiadásának rendezése. Elhatároztuk tehát, hogy második kiadása helyett az ókori latin nyelv egész nyelvkincsét felölelő ugynevezett kézi szótárt adjunk, annyival is inkább, mivel ilyen a magyar irodalomban még nem létezik.

Felöleli tehát e szótár az ókori latinság egész nyelvkincsét, a mint az ókori latin irodalomban egészen a 6 ik száz végéig és az eddig felfedezett és közé tett összes feliratokban fenn van tartva. E tekintetben e szótár teljesebb mint akár a Klotz akár a Georges legujabb kiadású nagy kézi szótára-, sőt túl tesz a Forcellini-féle nagy szótár schneebergi és Corradini féle padual kiadásain is, mégé a de Witféle kiadás egyes hézagait is pótolja. Együttal felöleli az összes ókori földrajzot, a régészetet, a sajátneveket, a jogi, orvos- és természettudományi műszókat az egyházi irodalom sajátságait: szóval oly teljességre törekszik, hogy az ókori latin irodalommal foglalkozó e könyvvel magára hozzá juthat mindennek a megértéséhez, a mi magyarázatra vagy értelmezésre szorul; minden más segédeszközt nélkülözhet.

Ezt a teljességet nyújtjuk pedig egy oly kiadványban, a melyet gondos takarékosság mellett sikerült tiszta, sőt mondhatni diszes nyomtatással és kiállitással egy aránylag nem nagy kötetbe szoritnunk Szótárunk ugyanis csak mintegy 60, 4-ét alaku nyomtatott ivre fog terjedni.

Hogy pedig az érdekelt közönségnek a mű megszerezhetését könnyitsük elhatároztuk, **hogy szótárunkat 12 egyenlő füzetben** 5—5 ivével bocsátjuk ki. Előfizetést nem nyitunk; minden füzet külön lesz kapható a vásárló minden további lekötelezése nélkül. Egy-egy 5 ivnyi füzet ára 80 krajczárban van megállapitva, és 12-ik füzet okvetlenül bevégzi a müvet. **A kiadó testület fentartja magának, hogy a mű teljes megjelenése után bolti árát felebb emelje.**

A kézirat csaknem teljesen meglévén, a füzetek lehető leggyorsabban fogják egymást követni, előre láthatólag két-két havi időközökben.

Budapest, szeptemberben 1882.

A Franklin-Társulat mint kiadó. **Dr. Finály Henrik** mint szerző

VILÁGITÓ FESZÜLETEK

mesterileg plastikai kivitelben és csodálatra méltó külsővel.

E feszületek az ujonnan föltalált **cs. k. kizár. szabad. éjjel világitó kristály festékkel** vannak befestve, mely romlásnak nincsen alávetve, s miként a szentjános-bogarak a nyári éjszakán, olyan fényben és színpompában világitanak ezen, csupán és egyedül általunk készített, ujonnan föltalált **önmaguktól világitó feszületer.**

Tartós és gazdag világitásért jót. állás nyujtatik.

Ára darabonkint **3 frt 75 kr.**, finomabb kivitelben **4 frt 50 kr.**, különösfinomságuak talapzattal **6 forint.**

Szállitás készpénzre vagy postautánvétre

Egyedüli és kizárólagos szállitók

KLINGL & BAUMANN, Bécs, I., Tegetthofstr. 3.

NB. Utánzásokra figyelmeztetünk, minden drb hátulján czégünk rajta van.

Cs. k. kizáról. szab. ujonnan javitott RUGANYOS SÉRVKÖTŐK.

A legujabb találmány a Bogand amerikai tudor után ujonnan javitott ruganyos sérvkötő Politzertől, ép ugy urak, valamint nők és gyermekek számára; ugók nélkül, tiszta **gummiból** müvészileg szerkesztve, s azon czéljuk van, hogy még a legidültebb sérveket is a legrövidebb idő alatt egyforma helyzetbe hozza, és ép ugy nappal s legfárasztóbb munka, vagy sok jarkálás mellett, mint szintén éjjel alvásnál is használható, anélkül, hogy a sérvben szenvedő hivatásban a legkevésbbé is akadályozva lenne. Nagy haszonnal jár, he éjjen át is a testen marad, miután ekkor kiválóan jó és kellemes nyomást eszközöl a szenvedő részekre.

Árak: egyszerü 6—7 frt; kettős 10—15 frt; gyermekeknek felével olcsóbban.

Nagy raktár angol és franczia aczél sérvkötőkből, suspensoriumokból, szövet, **gummiból**, valamint szarvasbőrből is. A szarvasbőr és gummi suspensoriumoknak az a czéljok, hogy a terjedést meggátolják. — Méhfecskendők, légpárnák, ágybetétek, hónapszám-erszények, övkészülékek, gummi-harisnyák és minden gummiáru-czikkek. — Sérvkötőknél megjelölendő, ha jobb, vagy ha bal felőli vagy kettős legyen-e, ugy szintén a derék bősége is.

Megrendelésekét utánvét mellett póstafordultával eszközöl 636

Politzer Mór **csász. kir. kötelékkészitő, Budapest, Deák-Ferencz utcza.**

Kávé

kitünő minőségü, tiszta, erős, illatos, nem festett,

uj aratás

pontosan 4¾ kilos csomagokban. Szállitás postán utánvétellel, Ausztria-Magyarország m. helységébe.

1 kilonként netto vám- és postabérmentesen.

Gyöngy-Ceylon, lgf. b.	1.98
Gyöngy-Manilla, f. v.	1.65
Ceylon, Prima barna	1.70
Ceylon, finom zöld ...	1.58
Mocca, valódi arab ...	1.84
Mocca, afrikai, legfin.	1.54
Cuba, nszemü s.-zöld	1.80
Menado, aranys. legf.	1.60
Domingo, válogatott	1.50
Java, legfin, vil. zöld	1.44
Santos, zamatos, legf.	1.36
Rio, zamatos és jó ...	1.30
Jamaica, jóizü	1.14

Maiti R. Trieszt.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent:

Az ezer tó országa.

(Finnország)

Irta

Dr. Szinnyei József

Ára füzve 2 forint 80 kr

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Nemzeti nagy képes naptár

1883. évre.

Szépirodalmi és ismeretterjesztő tartalommal, számos képpel s egy szinyom. czimképpel.

Szerkeszti

ÁLDOR IMRE.

TIZENÖTÖDIK ÉVFOLYAM.

Ára füzve 1 frt.

TARTALMA: A felséges uralkodóház. — Csillagászati és kortani jellegzése az 1883-ik évnek. — Katholikus, protestáns, görög, orosz és izraelita naptár-rész jegyzéklapokkal. — Bélyeg-illetékek. — **Irodalmi rész:** Czimképünkhöz. — Az igazi. Elbeszélés. Irta Sziklay János. — Három királyné (három képpel). — Bucsu a házamtól. Irta: Jókai Mór. — A krassovánok között. Néprajzi vázlat. Czirbus Gézától. — Az uj külügyminiszter (egy képpel). — Hegyen át, viz alatt (három képpel) — Egy magyar müvészről (három képpel). — Krisztus Pilátus előtt. Munkácsy képe. Szász Károlytól. — A szomszédból (két képpel). — Vázlatok egy év történetéből (tizenkét képpel). — Vegyesek. — Magyarország tiszti czim- és névtára (hivatalos adatok alapján). — Országos vásárok a magyar szt.-korona birtokain. — Kamatszámitás. — Cselédbért, árendát mutató tábla. — Hirdetések.

HAZAI TERMÉNY!

CSÉPLÉSI IDÉNYRE

ajánlunk *kitünő minőségü*

TÖMÖR (DARABOS) SZENET

három minőségben mozdonyok (Locomobile) fütésére.

GYÁRSZENET, gyári czélokra, minden hazai vasút állomásra szállitva

igen jutányos, mérsékelt árak mellett.

Északmagyarországi egyesitett kőszénbánya- és iparvállalat-részvény-társulat

Budapest, V. Erzsébet-tér 10. sz.

(Utánnyomat nem dijaztatik.) 411

FALUSI GAZDA NAPTÁRA

1883. évre.

A magyar gazdák, kertészek, lelkészek és tanitók számára

szerkeszti

SPORZON PÁL

a «Gyakorlati mezőgazda» szerkesztője.

TIZENKILENCZEDIK ÉVFOLYAM

Ára füzve 80 krajczár.

Tartalma: Naptári rész jegyzéklapokkal. — Bélyegilletékek. — Kamatszámitás uj pénzben. — Cselédbért árendát mutató tábla. — Üdv a szives olvasónak. — Nagy kamat, de nem vétkes uzsora. Oroszi Miklóstól. — A munkásvisszonyok kérdéséhez. Hensch Árpádtól. — Miért nem versenyezhetünk Amerikával? Ébner Sándortól. — A trágyáról. Erdélyi Károlytól. — Thallmayer-féle kisebb arankarostáló készülék (öt ábrával). — Miként lehetne az arankát gyökeresen kiirtani heréseink és luczernáinkból? Abonyi Károlytól. — A hótakaró fontossága a növények védelmére. Oroszi Miklóstól. — Mitől függ a takarmány tápértéke. Iby Ferencztől. — Bárányok takarmányozásáról. Pokay Dezsőtől. — A zöldtakarmány-etetésnél és legeltetés körül követendő szabályok. Ébner Sándortól. — A bárányok felneveléséről és a vérhas ův- és gyógyszeréről. Gyulassy Gyulától. — A Thallmayer-féle nagyobb arankarosta (két ábrával). — A gyomirtásról általában. Kún Józseftől. — A buzának tavaszi fogasolásáról és hengerezéséről. Ébner Sándortól. — Hazánk borászati viszonyai. Rombay Dezsőtől. — A lóbabó (vicia foba) termelése. Révész Menyhérttől. — Kétlovas szállitható cséplőgép szerelvény (ábrával). — A lovak patáinak gondozásáról. Márton Zsigmondtól. — Nehány becses trágyaszer. — Szénakészités. Szokonya Bertalantól. — Csikónevelésről mezőgazda ági szempontból. — Mikor legiziletesebb a gyümölcs? Rónai Sándortól. — Csővestengeri-darálómalom (ábrával). — A romlott széna értéke. — A talaj leéredése. — Az üszögről. — Egyetmást a kazálokról. — A sertések ól szerei. — A szőlő két veszedelmes ellensége. Erdélyi Izidortól. — Luczerna- és heremagtermelés. — Cselédlakok épitéséről (ábrával). Immerspach Frigyestől. Az istállói hőmérsék befolyása az állatok táplálkozására. — A lovak vakságáról. Földes Kálmántól. — A nyülós borokról. Rombay Dezsőtől. — Különfélék. — Havi teendők emlékeztetője. — A Magyarországban tartatni szokott országos vásárok jegyzéke. — Hirdetések.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és mindenkönyvárusnál kapható:

Borászati naptár

1883. évre.

Szerkeszti

Dr NYÁRI FERENCZ.

X. ÉVFOLYAM.

Ára füzve 80 krajczár.

TARTALMA: Naptári rész jegyzéklapokkal. — Kamatszámitás uj pénzben. — Cselédbért árendát mutató tábla. — A bélyegekről. — Európai pénznemek. — Európai államok bortermelése. — A központi minta piacz szabályzata. — A budapesti borvegyészeti állomás programmja. — Bálint bácsi jövendölései. — Bálint bácsi tanácsai. — I. *Természettudományi rész:* A villamosság. 1. Égi háboru (ábrával). 2. Villámháritók (1 arczképpel és 3 ábrával). — II. *Szőlőszeti rész:* Miként lehet szőlőtermésünket, sőt borainkjóságát a májusi utófagyoktól megvédeni? — Hogyan lehet a fürtök érését a szőlovesszők gondozása által előmozditani? — Van-e a földes befolyással a jövő évi termésre? — Miből nyerhetünk olcsó szőlőkarókat? — Miként lehet szőlővesszős miveletnél a termés mennyiségét és minőségét emelni? — Miképen lehet keresztezés által a phylloxerának ellenálló jó minőségü szőlőfajokat hozni létre? — III. *Borászati rész:* Miként lehet a borból az idegen ízt eltávolitani? — Miként lehet a bor megtörését elháritani? — Lehet-e az ecztesedésnek indult bort javitani? — Hogyan kell a kiürült hordókat tavasztól őszig tisztán tartani? — Mitől eczetesedik a bor? — Hogyan lehet mustot elszállitani? — IV. *Kertészeti rész:* Gyümölcsfák cseréphen nevelése (ábrával). — Csemeték megválasztása. — Talaj és ültetés — A fácskák metszése (5 ábrával). — Öntözés. — V. *Mulatató rész:* Borkorcsolyák. — A Magyarországban tartatni szokott országos vásárok jegyzéke. — Hirdetések.

A „FRANKLIN-TÁRSULAT" kiadásában Budapesten megjelent:

NÉPISKOLAI OLVASMÁNYOK

A GAZDASÁGI CHÉMIA KÖRÉBŐL.

FRANCZIÁBÓL ÁTDOLGOZTA

VALLÓ VILMOS.

Ára füzve 60 krajczár o. é.

Nyujtsuk a szerencsének jobbunkat!

400,000 márka főnyereményt igér kedvező esetben **a legujabb nagy pénzsorjáték,**

mely a magas **kormány által** jóváhagyatott s biztosittatott.

Eme ujabb játék-tervezet előnyös berendezése abban áll, hogy rövid pár hó lefolyása alatt 7 sorsolásban **47,600 nyereménynek** kell biztos történni, ezek között vannak főnyemények esetleges **400,000** r. márka, illetőleg

1 nyerem. á m. 250,000	3 nyerem. á m. 6000
1 nyerem. á m. 150,000	54 nyerem. á m. 5000
1 nyerem. á m. 100,000	5 nyerem. á m. 4000
1 nyerem. á m. 60,000	108 nyerem. á m. 3000
1 nyerem. á m. 50,000	264 nyerem. á m. 2000
2 nyerem. á m. 40,000	10 nyerem. á m. 1500
3 nyerem. á m. 30,000	3 nyerem. á m. 1200
4 nyerem. á m. 25,000	530 nyerem. á m. 1000
2 nyerem. á m. 20,000	1073 nyerem. á m. 500
2 nyerem. á m. 15,000	27069 nyerem. á m. 145
1 nyerem. á m. 12,000	összesen 18,435 nyeremény
24 nyerem. á m. 10,000	á m. 300, 200, 150, 124, 100,
3 nyerem. á m. 8000	94, 57, 50, 40, 20.

Ezen nyereményekből az első osztályban 4000 sorsoltatik ki 116,000 m. összegben.

A nyereményhuzások tervszerűleg hivatalosan vannak megállapitva. — Ezen nagy, az állam által biztositott pénz-sorsjáték **legközelebbi** huzásához kerül

1 egész eredeti sorsjegy csak 6 m. vagy **3.50** frt o. é.
1 fél " " " 3 " " **1.75** frt o. é.
1 negyed " " " 1½ " " **90** kr o. é.

Mindennemű megbizások, **a pénz beküldése, postautoni fizetés vagy az összeg utánvétele mellett** a legleikisemeretesebben teljesittetnek, mindenki az állam czimerével ellátott **eredeti sorsjegyet** töltünk saját kezeibe kapja.

A megrendelésekhez a szükséges hivatalos tervezetek ingyen mellékeltetnek, melyekből ugya nyeremények beosztása az illető osztályokra, mint szintén az illető betétek is megláthatók és minden huzás után érdekelt feleinknek felhivás nélkül megküldjük a hivatalos huzási lajstromot. Kivánatra a hivatalos tervet előre megküldjük megtekintés végett bérmentve, és készek vagyunk nem tetszés esetében a sorsjegyet az összegnek visszafizetése mellett huzás előtt visszavenni.

A kifizetések mindig pontosan s az állam jótállása mellett történnek.

Csoportozatunk mindig a szerencse kegyeltje volt és érdekelt feleinknek gyakran a legnagyobb nyereményeket fizettük ki, többek között **250,000, 100,000, 80,000, 60,000, 40,000** stb. markásokat.

Egy ily, a **legszolidabb alapokra** fektetett vállalatnál előreláthatólag mindenütt a legélénkebb részvétre lehet biztos számitani s kérjük ennélfogva, hogy minden megrendelést teljesitessünk, a megrendeléseket részünkre minél előbb, de minden esetre **f. évi november 15-ke** előtt beküldeni.

KAUFMANN ÉS SIMON

bank- és váltó-üzlete Hamburgban.

U. i. Ezennel köszönetünket nyilvánitjuk az eddig megajándékozott bizalomért, s midőn eme ujabbi sorsjáték kezdetével a részvételre felhivnók, ezentul is igyekezni fogunk, állandó, pontos és lelkiismeretes kiszolgáltatás által igen tisztelt érdekelt feleink teljes megelégedését kiérdemelni.

698 **A fentebbiek.**

Hoff János-féle maláta egészségi csokoládé.

HOFF JÁNOS-féle maláta-egészségi csokoládé.

58-szor kitüntetve: sápkórosoknak és ideggyengéknek: minden háztartásban hasznos.

Szenvedőkre nézve figyelemre méltó

gyógyjelentés

a Hoff János-féle maláta egészségi csokoládé gyógyhatása felől.

Medicon, Wetzikon mellett, (Schweicz) 1882. julius 2.

Tekintetes ur! Az ön Hoff János-féle egészségi csokoládéjának kitünő gyógyhatása iránt, melynek bizonyitékát saját testem is képezi, az előkelő és gazdag növilág rokonszenvesen nyilatkozik, ugyanmiyira, hogy az ön maláta-gyártmányai Schweiczben megérdemlett jó hirt és kereseltet találnak. Kérek ennélfogva ujból 10 font I. rendü maláta egészségi csokoládét küldeni, árát postantalványon küldöm. Mély tisztelettel **Ramp Erzsébet,** igazgató neje.

Köszönőirat.

Minthogy alólirott a Hoff-féle csokoládé használatával két gyermekének életét mentette meg, ennélfogva indittatva érzi magát, ezt a szenvedőknek tudomására adni és pedig annál inkább, minthogy e gyógyszerek, melyek egyszersmind tápszerül is szolgálnak, valóban nagyon olcsók. Kérek 6 kilo I. rendü maláta egészségi csokoládét küldeni.—Grácz. **Schwert A.**

Acclamatio.

Hozzá tesszük, hogy miután több ezer orvos, kik e Hoff János-féle maláta-készitmányekben rejlő gyógyerőt elismerték és nyilvánosságra hoztak — az összes orvosi nyilatkozatok irattározva s megőrizve vannak — ennek következtében a tábori kórházakban a német háboruk alkalmával 1864, és 1866-ban, a francia háboruban 1871-ben, végül 1877. és 1878-ban alkalmaztattak. Kilencz fejedelmi és nagyherczegi udvari szállitói kinevezés jutalmazta őket legutóbb 1876-ban s legutóbb ismételten mosolygott rájuk *ő felsége az osztrak császár, a német császár és a szász király kegye.* Az első *politikai nagyságok* pártolói. *Bismarck* herczeg azt mondja, hogy a Hoff-féle malátakivonat józü és erősitő. *Wrangel gróf főtáborszernagy* kinyilatkoztatja, hogy kitünő. *Moltke gróf főtáborszernagy* józü, erősitő gyógytápitatnak találta s naponta veszi reggelihez. Az ének és előadási művészet is használja köhögés és rekedtség ellen; ezek közül csak a következő világi nagyságokat emeljük ki: *Lucca, Nilsson* asszonyok és *Niemann, Wachtel* urakat.

Árai *a valódi Hoff János-féle maláta-kivonati egészségi sütnek:* 1 üveg 60 kr., 11 üveg 6 frt, 28 üveg 15 frt, 58 üveg 30 frt. *13 üvegen felüli megrendelésnél az áruk bérmentesen szállittatnak házhoz.* ½ kilo I. rendü maláta-csokoládé 2 frt 40 kr. II. r. 1 frt 60 kr., III. 1 frt. (Nagyobb mennyiségnél engedmény). *Maláta - czukorkák:* 1 zacskó 60 kr. 0/2 és ¾ zacskókban is). 2 frton alul semmi sem küldetik.

Az összes Hoff János-féle készitmények császárok, királyok stb. által 58-szor lettekkitüntetve, mint egy hasonló gyártmány sem.

Hoff János főüzlete: Budapest, zsibárus-utcza 7. sz.

Hoff János-féle mell-maláta-czukorkák kék papirban.

Hoff János-féle maláta-kivonatt egészségi sör.

Hoff János-féle konczentrált maláta-kivonat.

LEGJOBB

SZIVARKA-PAPIR

505 A

LE HOUBLON

franczia gyártmány.

!!! Utánzás ellen tiltakozunk !!!

Ezen szivarkapapir csak akkor valódi, ha minden lap LE HOUBLON bélyeggel és minden Carton az alábbi véd- és árujegygyel van ellátva.

MARQUE DE FABRIQUE C. C. A.

Cawley & Henry

Propre du Brevet

CAWLEY & HENRY, alleinige Fabrikanten, PARIS

seule Fabricants brevetés des Marques:

PAPIER ANANAS Couleur Maïs Qualité supérieure

LE DRAPEAU NATIONAL Blanc ou Maïs Aux Armes de chaque Pays

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent, és minden könyvárusnál kapható:

FIUME KÖZJOGI HELYZETE

IRTA

RADICH ÁKOS

FIUME VÁROSÁNAK ÉS KERÜLETÉNEK VOLT ORSZÁGOS KÉPVISELŐJE.

Ára füzve 2 frt.

SÜRGÖNY!

SÜRGÖNY! SÜRGÖNY!

Alexandria s Cairo lerombolása!

és az ottan volt telepedett szegény európaiak lemészárlása következtében azok részére készült árukat most oda szállitani nem lehet, ezeket

végeladás

végett átvettem és **potom áron** tuladom.

Mély tisztelettel 693

SCHILLER L., vászon- és divat-nagykereskedő **„a szép menyasszonyhoz" Sz.-Fehérvárott.**

Vidéki rendelmények azonnal és lelkiismeretesen teljesittetnek. **Csomagolás ingyen.**

Pénzküldésnél postai utalványt kérek használni, zárt levélben tetemesen több a postadij.

		Biróí becslők által leszáll. becsár.	Most csak.
10000 db	lgfin. bécsi broge kendő ... dbja	—.—	—.03
10000 "	legfin. cachm. brg. kendő "	—.—	—.10
5000 "	tiszta selyem brg. kendő... "	—.—	—.15
1000 "	kis téli schawl gyermeknek "	—.—	—.10
5000 rf	neh. csinv. futó szőnyeg 7/8 sz. rfe	—.38	—.18
5000 "	9/8 sz. lgnbz. doubl futó sznyg "	—.60	—.28
15000 "	9/8 sz. lgf. angol spárga sznyg "	—.78	—.35
5000 db	legnhz. nagy szürke pokrócz dbja	4.50	1.85
	Uraknak nagyon fontos!		
5000 rőf	legnhz. brünni gyapjuszöv. egy egész nadrágnak 117 cm.	7.—	2.80
1 egész	öltönynek 4 rf kab. nadr. mell. lgf. reichenbergi gyapjuszövet	11.—	4.95
250 db	melegkött. alsó ing gyaknk dbja	1.20	—.58
320 "	melegkött. alsó ndrg gyermeknek	1.40	—.62
500 "	köt. mel. alsó ing fölnőtteknek	1.85	—.68
600 "	köt. mel. alsó nadrág "	1.95	—.74
800 "	legfin. angl. finisch pq. alsó ing	2.50	—.33
600 "	legfin. angl. finisch alsó nadrág	2.70	—.98
1000 "	nagy kött. meleg alsó ruha ...	3.90	1.45
0000 pár	meleg flanell harisnya uraknak és hölgyeknek	—.75	—.35
15000 db	fin. cachm. kendő urknk nyakra	—.72	—.35
2000 db	tiszta sely. kendő urknk nyakra	1.50	—.66
5000 db	különféle nyakkendő dbja csak 5, 10 és 15 kr		

VÁSZON ÉS FEHÉRNEMŰ-RAKTÁR „A MENYASSZONYHOZ":

MÖSSMER JÓZSEF

Budapest, koronaherczeg-(úri)utcza s zsibárus-utcza sarkán, báró Orczy-féle ház 12. sz.,

a főpostának átellenében. 697

Ajánlja legnagyobb választékban ujonnan berendezett raktárát mindennemü és minőségü **rumburgi, holland, irlandi, creász, sziléziai** és **155, 175, 200** centiméter széles **ágylepedő-vásznait. Asztalteritékeit 24, 18, 12** és **6** személyre, damaszt, jaquard és csinvatban. **Ágygradi, kávéskendők, crépe** és **java-takarók, törülközők, asztalkendők** és **teritők,** len és battiszt **zsebkendőit, flanelltakarók, zsinor-, piqué-** és **szines ruha barchet, wattmoll, chiffon, madapolam, shirting** és **oxford,** himzett len és **battisztcsikok** és **betétek, ágyszegélyek** (Gimpen), **függönyök,** asszonyi-, uri- és gyermek **kész fehérnemüit** len, **chiffon, barchet** és **flanellben. Ingek, nadrágok, mellénykék,** fehér és szines **alsó szoknyák. Lepedők, párnák,** himzett-, szegélyzett és sima **ágykészleteit, harisnyák, gallérok** és **kézelők, duxi** és **crépe mellények** és **nadrágok. Müncheni** elönyomtatott **tárgyak** kereszthimzésre, s még mindenféle más czikkeit.

KÜLÖNLEGESSÉG: magyar honi gyártmány nehéz **damaszt, asztalnemüek** és **törülközökben.**

Menyasszonyi kelengyék, 300 frttól feljebb 4000 frtig.

Megrendelések leggondosabban s legjobban póstai utánvét mellett eszközöltetnek. Árjegyzékek s minták kivánatra ingyen. A lennemüek valódiságáért kezeskedik a czég.

TRIESZTI KIÁLLITÁS SORSJÁTÉKA.

1. főnyeremény készpénzben frt **50.000**

2. főnyeremény készpénzben frt **20.000**

3. főnyeremény készpénzben frt **10.000**

Továbbá 1 **10.000** frtos — 4 á **5000** frtos — 5 á **3000** frtos — 15 á **1000** frtos — 30 á **500** frtos — 50 á **300** frtos — 50 á **200** frtos — 100 á **100** frtos — 200 á **50** frtos — 542 á **25** frtos, összesen

1000 nyeremény 213.550 forinttal

s ezeken kivül még számos más mellék-nyeremény a kiállitók által ajándékozott kiállitási tárgyakból.

Egy sorsjegy ára **50** krajczár.

Megrendelések 15 kr. póstaköltség mellékletével, következő helyre intézendők:

Trieszti kiállitás sorsjáték-osztálya

Piazza Grande Nr 2, Triest.

Franklin-Társulat nyomdája (Budapest, egyetem utcza 4-ik szám.)

44-ik szám 1882. BUDAPEST, OKTÓBER 29. XXIX. évfolyam.

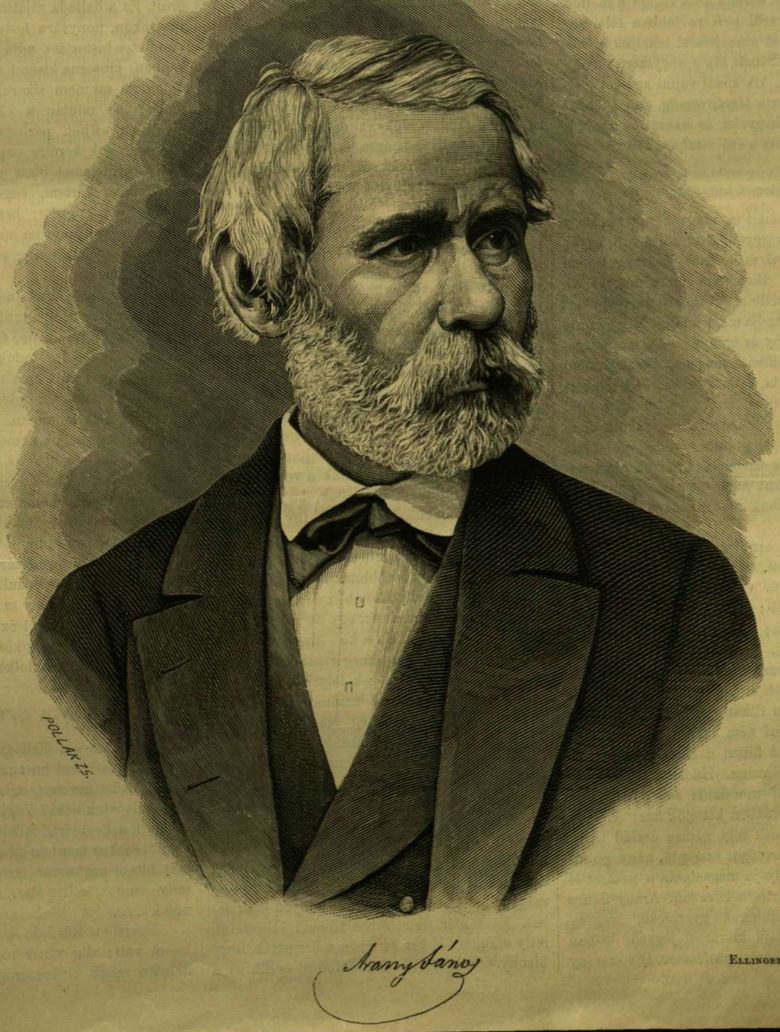

ELLINGER 1879. évi fényképe után.